

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Kaitseministeerium

Tõnis Ormisson

Oktoober 2006

Tatari 6, 10116 Tallinn
tel (0) 627 7583, faks (0) 627 7584
post@turu-uuringute.ee
www.turu-uuringute.ee

Turu-uuringute AS

SISUKORD

KOKKUVÖTE	4
UURINGU TAUST	7
1 Valim	7
2 Küsitlustöö	8
3 Andmetöötlus	8
UURINGUTULEMUSED.....	11
1 Riigiinstitutsioonide usaldusväärsus.....	11
2 Julgeolek	15
2.1 Julgeolek maailmas	15
2.2 Välisrännaku oht Eestile.....	16
2.3 Terrorioht Eestis	17
3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid	18
4 NATO	19
4.1 Turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist	19
4.2 Suhtumine NATO-sse kuulumisse	20
4.3 Informeeritus NATO-st.....	23
5 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta.....	26
6 Eesti elanikkonna kaitsetahe	28
7 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda	33
8 Suhtumine kaitsekulutustesse	35
9 Seisukohad kaitsevõime arendamisel	39
9.1 Sõjaväeteenistuse vajalikkusest.....	39
9.2 Ajateenistus naistele	40
9.3 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisse	41
9.4 Suhtumine asendusteenistusse	42
9.5 Suhtumine kutselisse sõjaväesse	44
9.6 Suhtumine Eesti sõjaväelaste tegevuse jätkamise rahvusvahelistes missioonides	44
9.7 Valmisolek missioonidel ise osaleda.....	45
10 Suhtumine Kaitseliidu tulevikku	46

LISAD	48
1 Tabeljaotused	48
2 Küsimustik	48

KOKKUVÕTE

- Kõige suurem on elanike usaldus institutsioonidest piirivalve ning Eesti Panga vastu, keda usaldab täielikult või pigem 85% elanikest vanuses 15-74. Kõrge on elanike usaldus ka Õiguskantsleri (79%), Maksu- ja Tolliameti (79%) ning Kaitseväge vastu (78%).
- Ülekaalukalt kõige väiksem on elanike usaldus erakondade vastu, keda usaldab täiesti või pigem vaid veerand elanikest. Mitteusaldajate osakaal ületab usaldajate osakaalu erakondade puhul 43% võrra. Võrreldes eelmiste aastate sama perioodiga on presidendivalimiste tagajärjena oluliselt langenud usaldus Presidendi ning Riigikogu vastu. Tõusnud on aga ajakirjandust, politseid, Eesti Panka, riigikontrolli ning Kaitseliitu usaldavate elanike hulk.
- Kaitseväge usaldab 84% eestlastest ning 65% mitte-eestlastest. Kaitseliidu usaldusväärsus jääb kaitseväge omale alla olles sarnane institutsioonide keskmisele usaldusprotsendile. Eestlastest usaldab Kaitseliitu 74% ning mitte-eestlastest 42%.
- Maailma julgeolekut nähakse negatiivses valguses. 56% vastanutest usub, et sõjaliste konfliktide oht maailmas lähema kümne aasta jooksul suureneb. Võrreldes kevadise uuringuga on ohu suurenemist tajuvate elanike osakaal suurenenud 6% võrra. Ohu suurenemist tajuvate elanike osakaal ei ole viimaste aastate jooksul veel nõnda suur olnud. Eelnenud ajast leiame teise nõnda kõrge ohtu tajuvate elanike osakaalu 2001 aasta sügisese uuringust (53%), mis järgnes terrorirünnakutele New Yorkis.
- Sarnaselt kevadele peab 17% vastanutest tõenäoliseks, et mõni välisriik võiks tulevikus Eestit sõjaliselt rünnata. Eestlaste seas on rünnakut tõenäoliseks pidavate elanike osakaal 13% võrra suurem kui mitte-eestlaste seas.
- Rahvusvaheliste terroristide rünnaku tõenäosust Eestis peab lähemal ajal tõenäoliseks 29% elanikest sh 3% peab seda väga tõenäoliseks.
- Eesti olulisemate julgeolekut tagavate tegurite seas nähakse kõige sagedamini kuulumist NATO-sse. Sellele järgnevad koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga ning kuulumine Euroopa Liitu. Väga selge lõhe on Eestlaste ning mitte-eestlaste vael. Eestlased on nimetanud NATO-sse kuulumist mitte-eestlastest 41% võrra sagedamini. Mitte eestlased on aga eestlastest 35% võrra sagedamini nimetanud suhteid Venemaaga.
- NATO-ga liitumise mõju Eesti julgeolekule nähakse valdavalt positiivsena. Sarnaselt kevadele leiab 51% vastanutest, et Eesti julgeolek on peale NATO-ga liitumist suurenenud.

- Eesti kuulumist NATO-sse toetab ca $\frac{3}{4}$ elanikest. 30% on NATO-sse kuulumise kindlad toetajad ning 45% pigem toetavad seda. Võrreldes kevadega ei ole toetajate hulk oluliselt muutunud. Eestlaste seas on toetus jätkuvalt selgelt (86%) suurem kui mitte eestlaste seas (51%).
- Informeeritus sellest, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek, ei ole võrreldes kevadega oluliselt muutunud. 40% vastanutest on sellest kas väga või pigem hästi informeeritud. Informeeritute tase on madalam kui eelmisel aastal (45-49%).
- Informatsiooni Eesti riigikaitse ning NATO kohta ammutatakse valdavalt kohalikest meediakanalitest. Seda nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas. Kumbagi grupi puhul on olulisemateks infokanaliteks kohalik emakeelne trükimeedia, televisioon ning raadio.
- 69% vastajatest pooldab sõjalise vastupanu osutamist juhul, kui Eestit peaks ründama mõni teine riik. Vastupanu osutamise vastu ligi veerand vastuist.
- Eestile kallaletungi puhul on ise valmis oma võimete kohaselt kaitsetegevuses osalema 64% elanikest sh 67% eestlastest ning 57% mitte-eestlastest.
- Kallaletungi korral üritaks Eestist lahkuda 16% küsitletutest, neist 4% üritaks lahkuda kindlasti. Kindlasti ei lahkuks Eestist sõjaohu korral 43% ning tõenäoliselt ei lahkuks 35% elanikest. Lahkuda soovijate hulk on suurem mitte-eestlaste seas.
- Kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste tõstmist peab vajalikuks 36% vastanutest. Võrreldes kevadega on selliste elanike osakaal langenud. Oluliselt ei ole muutunud nende elanike osa, kes sooviks nähe kaitsekulutuste langetamist (10%).
- Sõjaväeteenistuse läbimist peab noormeeste jaoks vajalikuks 88% vastajatest, neist 56% peab seda kindlasti vajalikuks. Võrreldes kevadega ei ole olulisi muutusi. Kohustusliku sõjaväeteenistuse kehtestamist neidudele sarnaselt noormeestega toetab vaid 9% elanikest.
- Ajateenistusest kõrvale hoidmisse suhtutakse valdavalt negatiivselt. 63% kõigist vastajatest mõistab sellise käitumise hukka või suhtub sellese negatiivselt. 31% vastajatest suhtub ajateenistusest kõrvale hoidmisse mõistvalt ning 2% kiidab selle heaks.
- Sõjaväkke mittesobivate noormeeste asendusteenistust päästetöödel, keskkonnakaitstes või mujal peab kindlasti või pigem vajalikuks 68% vastajatest. 28% peab asendusteenistuse rakendamist mittevajalikuks.
- Kutselisele sõjaväele ülemineku küsimuses toetab valdav osa elanikest (77%) praeguse süsteemi säilimist, kus kutseline sõjavägi on kombineeritud ajateenistusega. Kohustuslikust ajateenistusest loobumist toetab 19% vastajatest. Eestlastest toetab ajateenistusest loobumist 17%, mitte-eestlastest 24%.
- Eesti sõjaväeliste üksuste tegevuse jätkamist rahvusvaheliste sõjaliste jõudude koosseisus maailma erinevates kriisipiirkondades toetab 56% elanikest sh on 17% kindlasti ning 39% tõenäoliselt selle poolt. Eestlastest toetab kriisipiirkondades tegutsemise jätkamist 62%, mitte-eestlastest 43%.
- Ise oleks valmis mõnel rahvusvahelisel missioonil osalema kindlasti või pigem ca veerand sõjaväeteenistuse läbinud vastajatest ehk 7% kogu elanikkonnast. Kindlasti

sooviks mõnest missioonist osa võtta 95% tõenäosusega kokku 17 395 – 38 382 inimest.

- Kaitseliidu peamise rollina tulevikus nähakse kõige sagedamini tegutsemist sisejulgeolekut tagava organisatsioonina (49% vastajatest). 24% leiab, et Kaitseliit peaks säilima sellisena nagu ta praegu on. Muid alternatiive toetab alla 10% küsitletutest.

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt ajavahemikus 15.-27 september 2006. aastal läbi viidud omnibussiküsitluse tulemuste põhjal. Aruanne esitatakse **Kaitseministeeriumile**. Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- Kaitsejõudude usaldusväärsus teiste institutsioonide seas;
- Milliseks peetakse turvalisust ning julgeolekut nii maailmas kui Eestis, võimalike rünnakute tõenäosust;
- Millised on tegurid, mis elanike silmis kõige enam tagavad Eesti julgeoleku;
- Suhtumine NATO liikmeks olekusse ning NATO-ga liitumise mõju Eesti julgeolekule;
- Informeeritus ning infoallikad NATO kohta;
- Milline on elanikkonna kaitsetahe;
- Suhtumine kaitsekulutustesse;
- Millised on hoiakud kaitseväge üldise ülesehituse suhtes;
- Suhtumine eesti sõdurite ning sõjaväeteenistuse läbinud elanike osalemisse sõjalistes missioonides välismaal;
- Suhtumine Kaitsejõudude tulevikku.

Aruande esimeses osas on toodud meetoodika kirjeldus, teises osas tulemused koos jooniste ning kommentaaridega, lisas on esitatud kasutatud ankeet ning tulemuste tabeljaotused oluliste taustatunnuste lõikes.

1 Valim

Uuring viidi läbi Omnibuss-keskkonnas. Omnibuss-uuringu üldkogumi moodustavad Eesti elanikud vanuses 15-74 aastat. Turu-uuringute AS-i poolt teostatavates omnibuss-uuringutes on valimi suuruseks **1000 elanikku** vanuses 15-74, mis tagab esinduslikud ning kogu Eesti vastavaealisele elanikkonnale üldistatavad tulemused.

Vastajad leiti juhuvaliku alusel, et tagada kõikide Eesti maakondade ja asulatüüpide proportsionaalne esindatus küsitlusvalimis. Valimi territoriaalne mudel on koostatud Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmebaasi alusel seisuga 01.01.2005.a.

Juhuvaliku esimeses etapis leiti 100 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis igas valimipunktis konkreetsed intervjuueeritavad.

Aadressi valikul rakendati lähte-aadressi meetodit, mille puhul antakse igale küsitlajale ette juhuslikult valitud aadress, kus küsitlaja teostab esimese intervjuu. Edasi liigutakse kindla sammu alusel (nt iga viies korter või iga teine maja), et tagada valikusse sattunud elupaikade juhuslikkus.

Vastaja valikul rakendati nn. noorema mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena palutakse intervjuud noorimalt kodusolevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 17-aastane. Kui mehi kodus ei ole, eelistatakse noorimat naist. Selline valikumethod annab neile küsitletavate kategooriatele, keda on vähem tõenäoline kodust eest leida (eelkõige noored inimesed ja mehed), täiendava šansi valimisse sattuda. Nii saavutatakse sugude ning erinevate vanusegruppide parem esindatus valimis.

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati trükitud ankeedi alusel läbiviidavat personaalintervjuud. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles. Küsitlustöös osales 81 vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitajat. Täpsema ülevaate küsitlustööst annab allolev tabel.

Tabel 1. Ülevaade küsitlustööst

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Intervjuu	993	47%
Sihtrühm puudub	100	5%
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	586	28%
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	25	1%
Keelduti kontaktist	273	13%
Keeldumine sihtrühmas	150	7%
Kokku külastatud aadresse	2127	100%
<i>Kokku korduvvisiite</i>	319	15%

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes lõigetes on toodud [joonisel 1](#)

3 Andmetöötlus

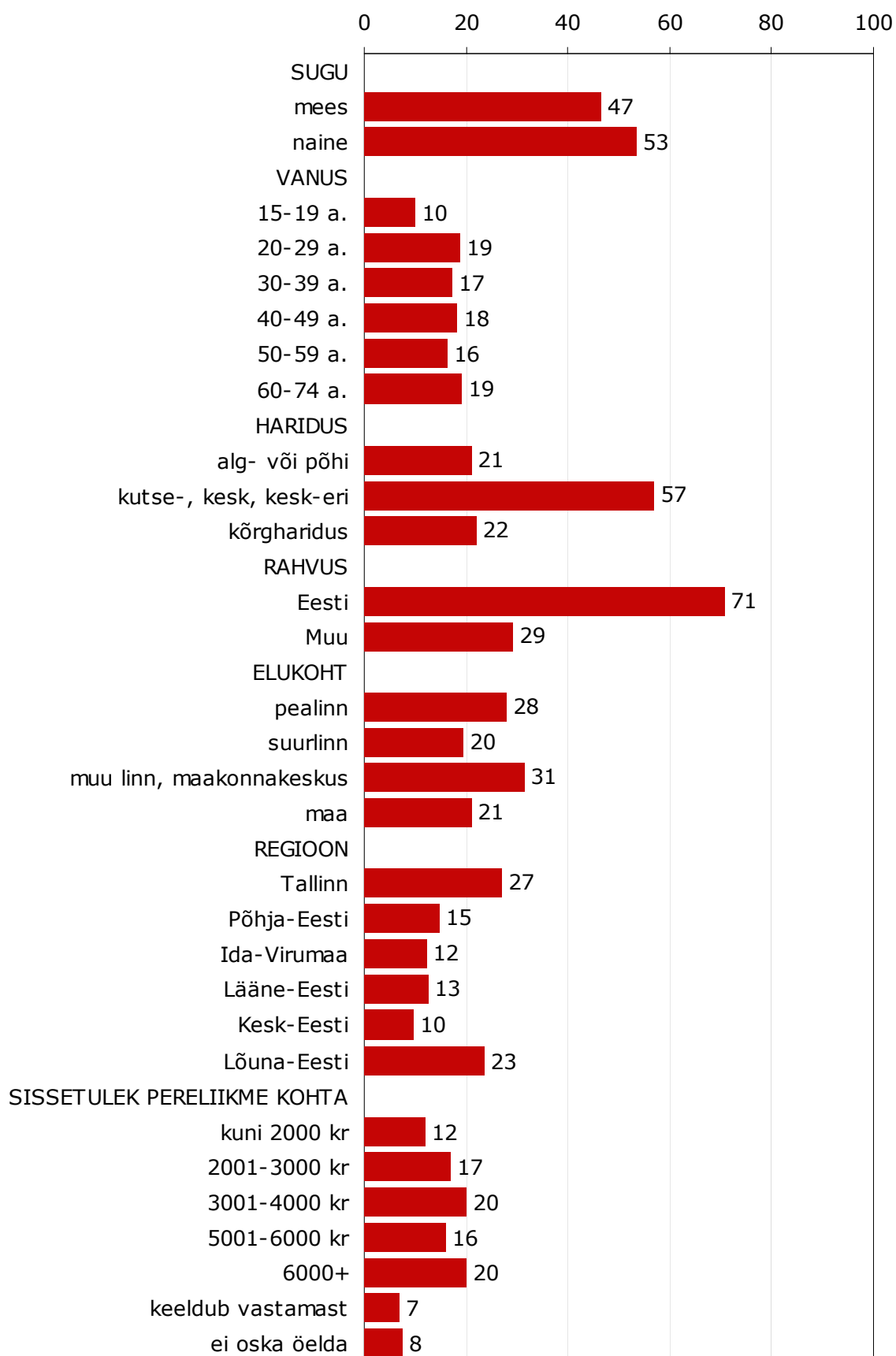
Töötamiseks kõlblikke intervjuusid tehti 993. Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti SPSS for Windows.

Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitelute sotsiaaldemograafilist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks.

Järgnevas tabelis on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 1. Valimivea piirid

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Joonis 1 Vastanute profiil, % n=993

TEOSTAJAD

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

▪ Küsimustiku ja aruande koostaja:	Tõnis Ormisson
▪ Valimi koostaja/küsitlustöö koordineerija:	Marina Karpištšenko/Kristel Toom
▪ Andmesisestuse koordineerija:	Asta Pajos
▪ Tabeltöötlus:	Kaire Siimon

Kontaktandmed:

▪ Telefon:	6 684 869
▪ Faks:	6 277 584
▪ E-post:	tonis,ormisson@turu-uuringute.ee
▪ Kodulehekülg:	www.turu-uuringute.ee
▪ Adress:	Tatari 6 (3. korrus), 10 116 Tallinn

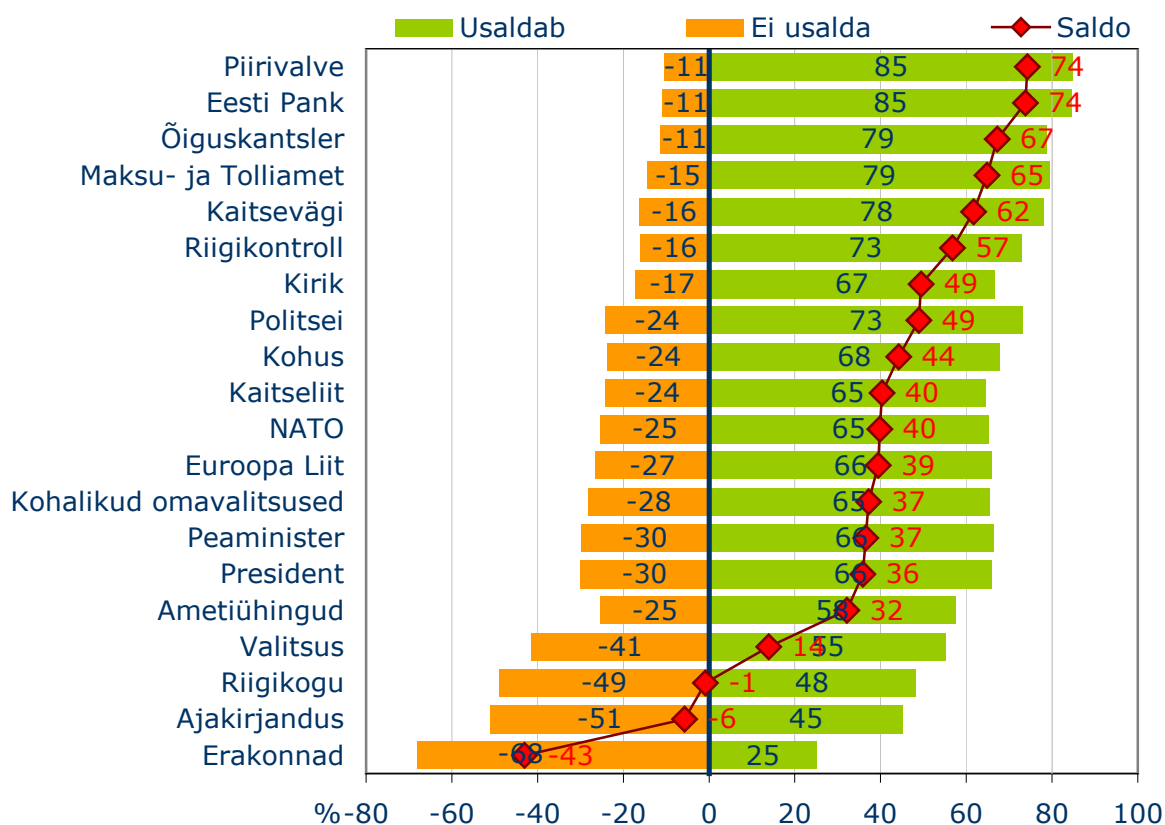
UURINGUTULEMUSED

1 Riigiasutuste usaldusväärsus

Kõige usaldusväärsemateks institutsioonideks on Eestis 15-74 aastase elanikkonna hinnangul Piirivalve ning Eesti Pank, mida usaldab täielikult või pigem 85% elanikkonnast (Joonis 2). Usaldajate osakaal küündib kuni kolmveerandini elanikkonnast lisaks Õiguskantsleri, Maksu- ja Tolliameti ning Kaitseväge puhul.

Selgelt kõige vähemusaldusväärseks peetakse erakondi, kus mitteusaldajate osakaal ületab usaldajate oma tervelt 43% võrra. Mitteusaldajate osakaal ületab pisut usaldajate osakaalu ka ajakirjanduse (6% võrra) ning napilt ka Riigikogu (1%) puhul, kes on erakondade järel järgmised kõige vähem usaldatud institutsioonid.

Joonis 2 Institutsioonide usaldusväärsus, % n=993

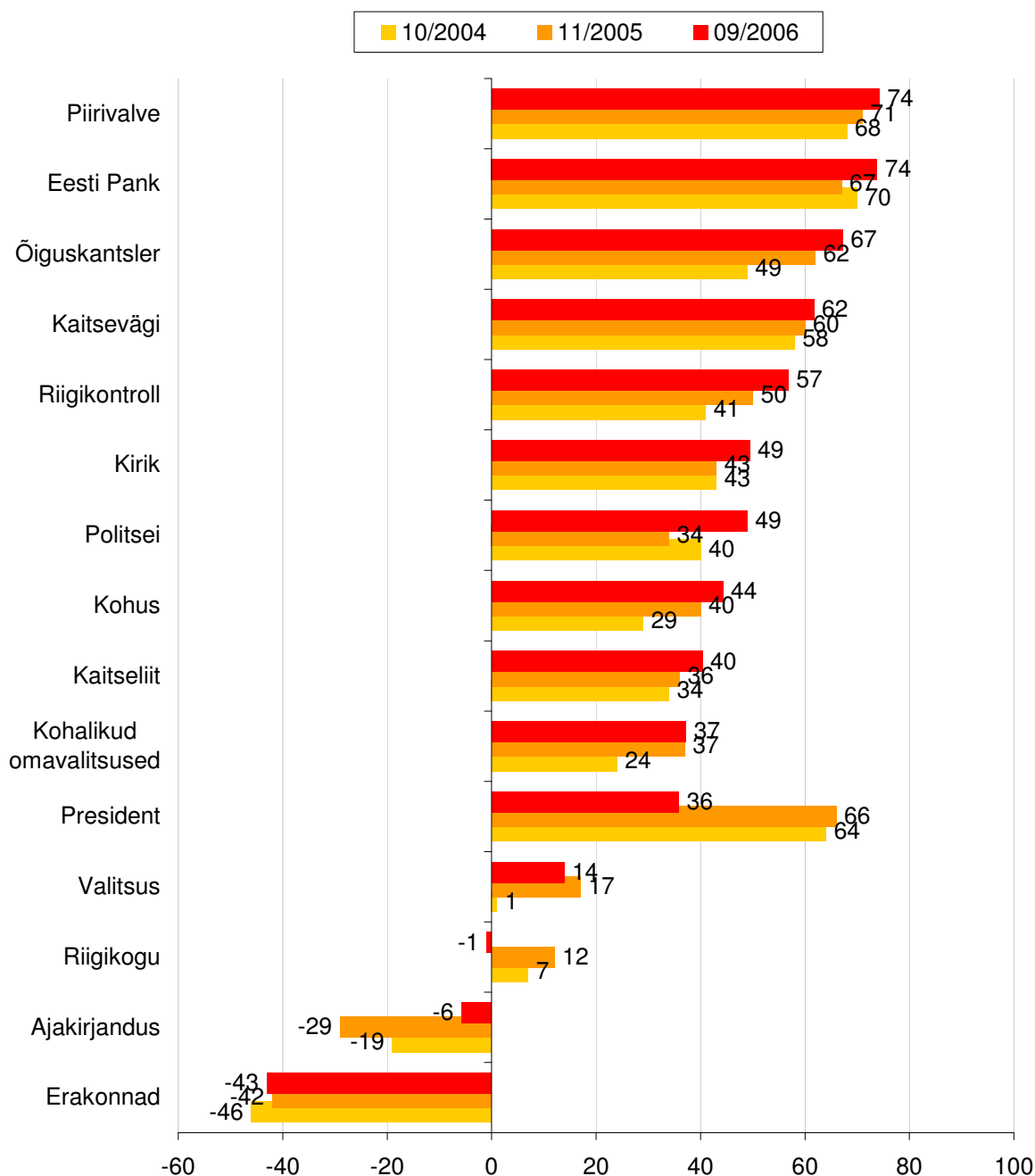
Võrreldes tulemusi kahe eelneva aasta sama perioodiga võib märgata mõningaid tugevaid muutusi (Joonis 3). Esmalt on võrreldes eelmiste aastate tulemustega tugevalt langenud Presidenti institutsiooni usaldusväärsus. Kui eelmise aasta sügisel oli Presidenti institutsiooni puhul usaldajate ning mitteusaldajate vahe (saldo) 66% tasemel, siis selle aasta sügisel on saldo tervelt 30% võrra madalamal tasemel (36%). Suure languse taga näeme sel sügisel toimunud presidendivalimiste kampaania mõju. Turu-uuringute AS-i igakuine põhjalikum monitooring näitab, et Presidenti usaldusväärsus on püsinud viimaste aastate jooksul suhteliselt stabiilsel kõrgel tasemel. Presidenti usaldusväärsus elanike silmis langes tugevalt augusti kuus ning on püsinud samasugusel madalal

tasemel ka septembris. Võrreldavalt madalal tasemel oli Presidendi institutsiooni usaldusväärsus viimati peale eelmisi presidendivalimisi 2001 aasta oktoobris.

Lisaks presidendile on võrreldes eelmiste aastatega märkimisväärselt madalamal tasemel ka Riigikogu usaldusväärsus. Riigikogu usaldusvääruse oluline langus ilmnes sarnaaegselt Presidendi ning samal määral usalduse langusega Turu-uuringute AS-I oktoobrikuu uuringu tulemustes ning on sarnaselt Presidendiga endiselt madalal tasemel ka septembris. Ka Riigikogu usaldusvääruse järsu languse taga võib näha presidendivalimiste mõju.

Võrreldes eelmiste aastate samade perioodidega on märkimisväärselt tõusnud ajakirjanduse, Politsei, Eesti Panga, Riigikontrolli, Õiguskantsleri, kiriku ning Kaitseliidu usaldusväärsus.

Joonis 3 Võrdlus varasemate aastatega, saldo %

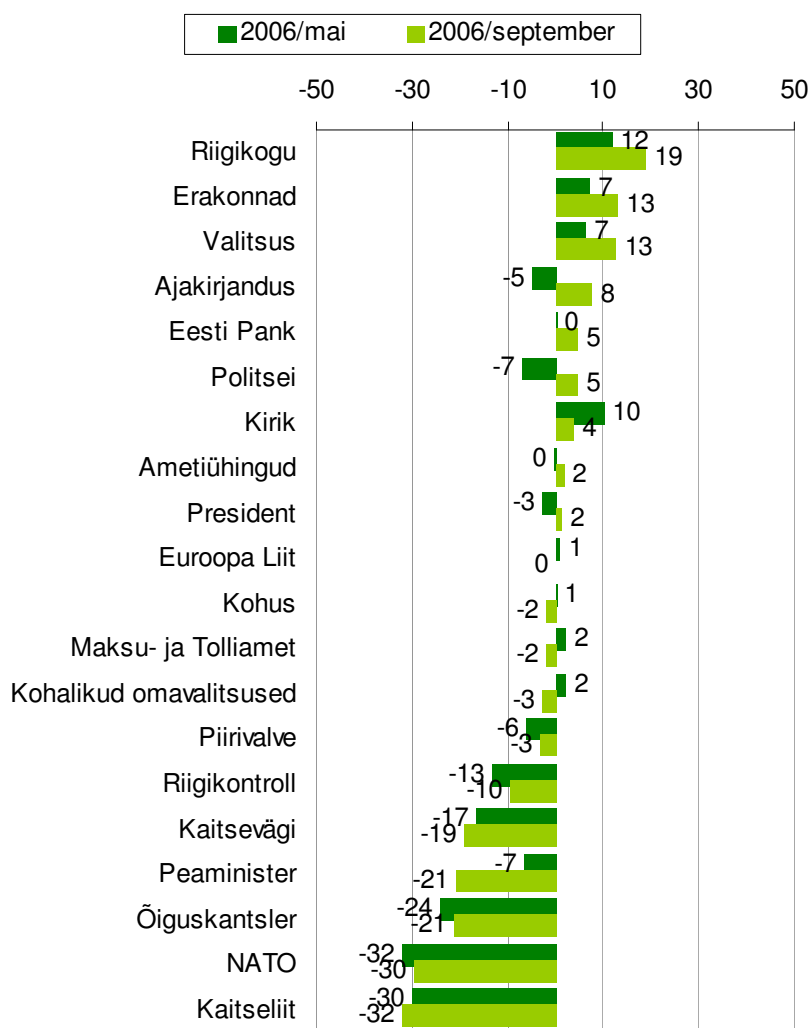

Rea instituutide puhul erineb eestlaste suhtumine riigiinstituutide usaldusväärsusesse mitte-eestlaste omast. Et võrdlust selgemalt esile tuua, esitame [joonisel 4](#) tulemused selle kohta, kui palju

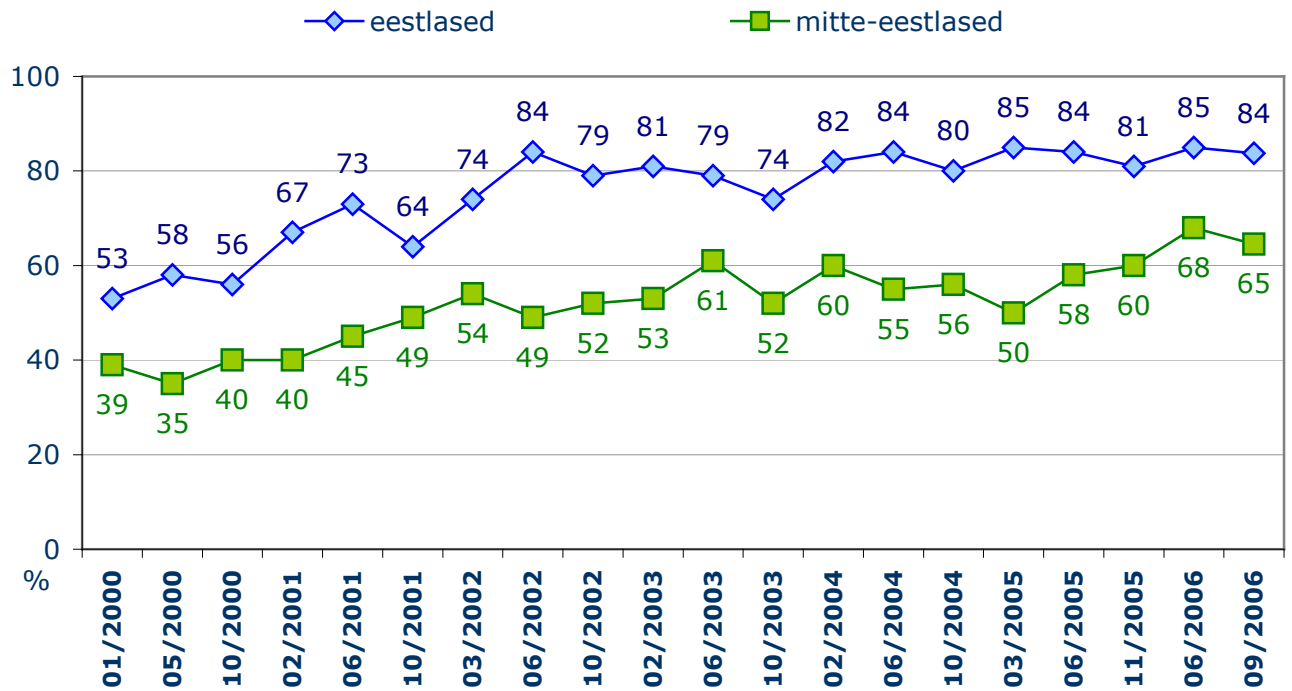
erineb mitte-eestlaste puhul igat institutsiooni täielikult või pigem usaldavate elanike osakaal vastavast usaldusväärsest eestlaste seas. Joonisel on selle sügise tulemused toodud paralleelselt kevadiste tulemustega. Jooniselt näeme, et paljude institutsioonide puhul on mitte-eestlaste seas usaldusväärus eestlastest madalam. Sarnaselt kevadele on mitte-eestlaste usaldus NATO ning Kaitseleidu vastu pea kolmandiku võrra madalam kui eestlastel. Samuti on mitte-eestlaste usaldus võrreldes eestlastega selgelt madalam Õiguskantsleri, Peaministri, Kaitseväge ning Riigikontrolli puhul.

Usaldus Riigikogu, erakondade, Valitsuse ja ajakirjanduse vastu on mitte-eestlaste seas aga võrreldes eestlastega pisut kõrgem. Mitte-eestlaste seas kohati on enam ka neid, kes ei oska institutsioonide usaldusväärsele hinnangut anda. Nii on mitte-eestlased sagedamini jätnud hinnangu andmata kohtute, Kaitseleidu, Riigikontrolli, Õiguskantsleri hindamisel.

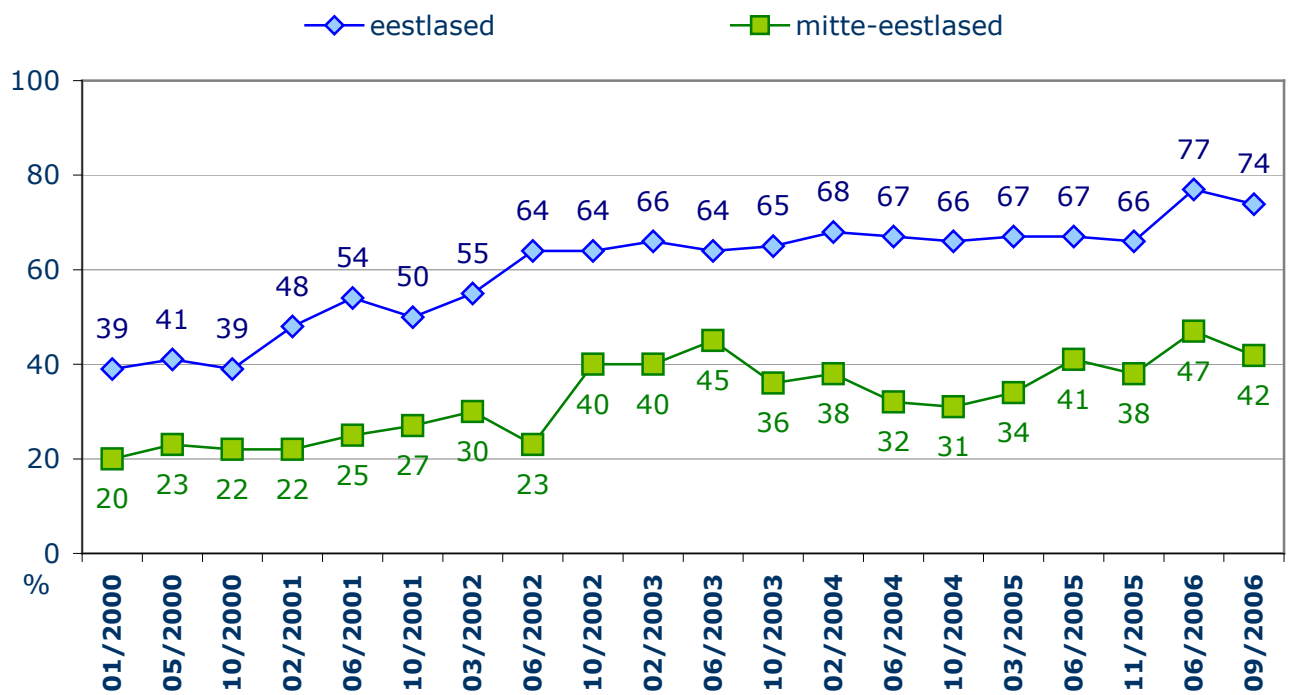
Joonis 4 Mitte-eestlaste usaldushinnangute erinevus Eestlaste hinnangutest, %
(mitte-eestlaste usaldusprotsendist on lahutatud eestlaste usaldusprotsent)

Kaitseväge usaldusväärus on eestlaste seas viimase paari aasta jooksul olnud suhteliselt stabiilne, kõikides 80-85% vahel, selle aasta sügisel usaldas kaitseväge kindlasti või pigem 84% eestlastest. Mitte-eestlaste seas on Kaitseväge usaldusväärus endiselt selgelt madalam ([Joonis 5](#)), jäädes eestlaste usaldusprotsendile seekordses uuringus alla 19% võrra. Kaitseväge on eestlaste silmis suhteliselt kõrge usaldusväärusega institutsioon. Käesolevas uuringus on Kaitseväge järjestuses viies enam usaldatud institutsioon mõõdetud kahekümnest. Kaitseväge usaldusväärsemaks peetakse piirivalvet, Eesti Panka, Õiguskantslerit ning Maksu- ja Tolliametit.

Joonis 5 Kaitseväe usaldusväärus 2000-2006, % täiesti ja pigem usaldajad

Kui Kaitseväe usaldusväärus on traditsiooniliselt keskmisest kõrgem, siis Kaitseliidu usaldusväärus on viimase aasta jooksul jäänud sarnaseks institutsioonide keskmise usaldusprotsendiga. Seega on Kaitseliidu usaldusväärus jäänud läbivalt selgelt alla Kaitseväe usaldusväärusele. Sarnaselt Kaitseväele, on ka Kaitseliidu usaldusväärus selgelt madalam mitte-eestlaste seas (Joonis 6). Võrreldes eestlastega on mitte-eestlaste seas Kaitseliitu usaldanud inimeste hulk 32% võrra väiksem. Võrreldes kevadise uuringuga ei saa Kaitseliidu usaldusvääruse 3% suurst langust pidada statistiliselt kuigi oluliseks.

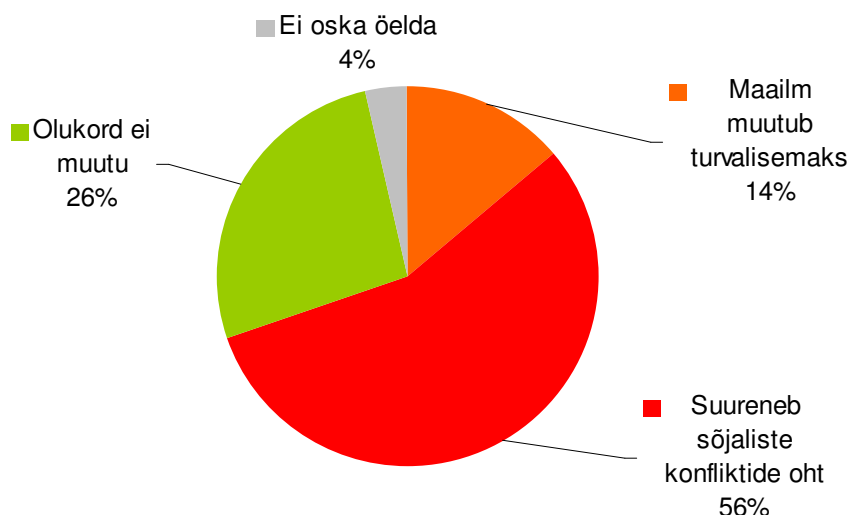
Joonis 6 Kaitseliidu usaldusväärus 2000-2006, % täiesti ja pigem usaldajad

2 Julgeolek

2.1 Julgeolek maailmas

Eesti elanikud näevad maailma julgeolekut järgmise aastakümne perspektiivis valdavalt negatiivsetes värvides. Selgub, et pisut enam kui pooled vastanutest arvavad, et järgmisel aastakümnel sõjaliste konfliktide oht maailmas suureneb, 27% vastanute hinnangul jääb olukord muutmatuks ning vaid 14% leiab, et maailm muutub järgmise kümnendi jooksul turvalisemaks ([Joonis 7](#)).

Joonis 7 Julgeolek maailmas, % n=993

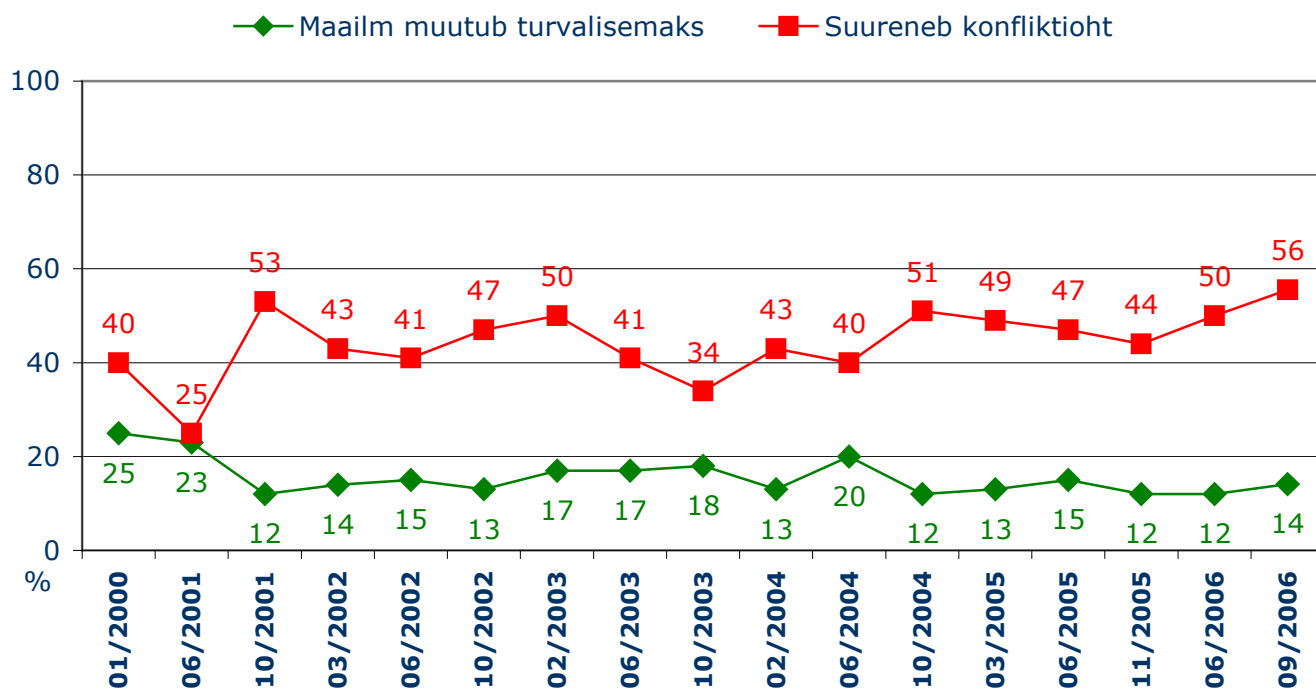

Sarnaselt kevadisele uuringule võib märgata negatiivsete hoiakute tugevnemist. Samamoodi kui kevadel, kasvas ka seekord 6% võrra nende hulk, kelle hinnangul lähema aastakümne jooksul sõjaliste konfliktide oht suureneb. Seega on aastaga selle arvamuse toetajate hulk kasvanud 12% võrra. Samal ajal ei ole aga märkimisväärselt vähenenud nende osakaal, kes usuvad olukorra muutumist turvalisemaks. Vähenenud on nende hulk, kes arvavad, et olukord ei muutu.

[Jooniselt 8](#) näeme, et viimase viie aasta jooksul ei ole sõjaliste konfliktide ohu suurenemist kartvate elanike hulk varem veel nii kõrgele küündinud. Ka 2001. aasta sügisel peale terrorirünnakuid Maailma kaubanduskeskusele New Yorgis jäi sellise arvamuse pooldajate tase praegusest 3% võrra madalamale. Kuigi selline erinevus võib mahtuda statistilise vea piiresse, võib väita, et selliste hinnangute osakaal on tõusnud vähemalt sama kõrgele, kui see oli vahetult peale 2001. aasta terrorirünnakuid USA-s.

Mitte-eestlased hindavad võimalikku konfliktohtu eestlastest selgelt madalamalt. Kui eestlastest seas ennustab sõjalise ohu suurenemist 59%, siis muulaste seas on selliseid vaid 47% ehk 12% võrra vähem (samasugune oli vahe ka kevadel). Muulaste seas on võrreldes eestlastega seevastu enam nii neid, kes prognoosivad olukorra mittemuutumist (32% vs 24% eestlastest) kui neid, kes ennustavad olukorra muutumist turvalisemaks (19% vs 12% eestlastest).

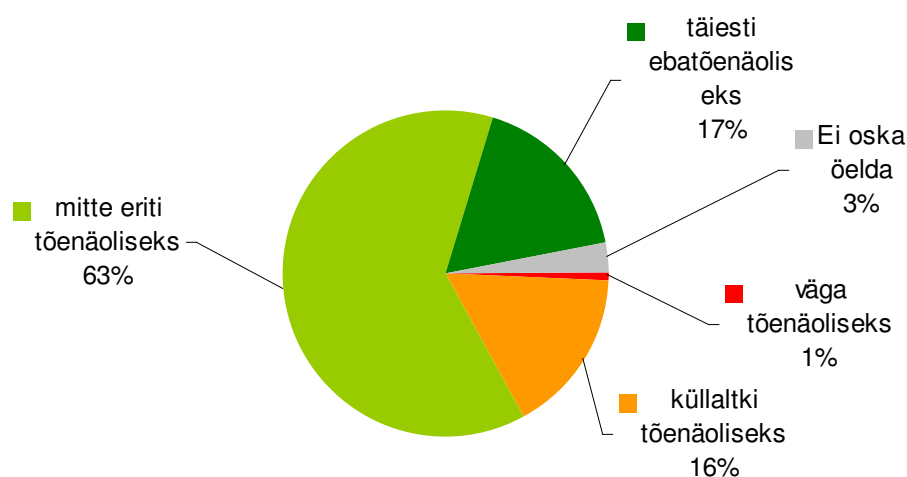
Joonis 8 Julgeolek maailmas – muutus 2000-2006, %

2.2 Välisrännaku oht Eestile

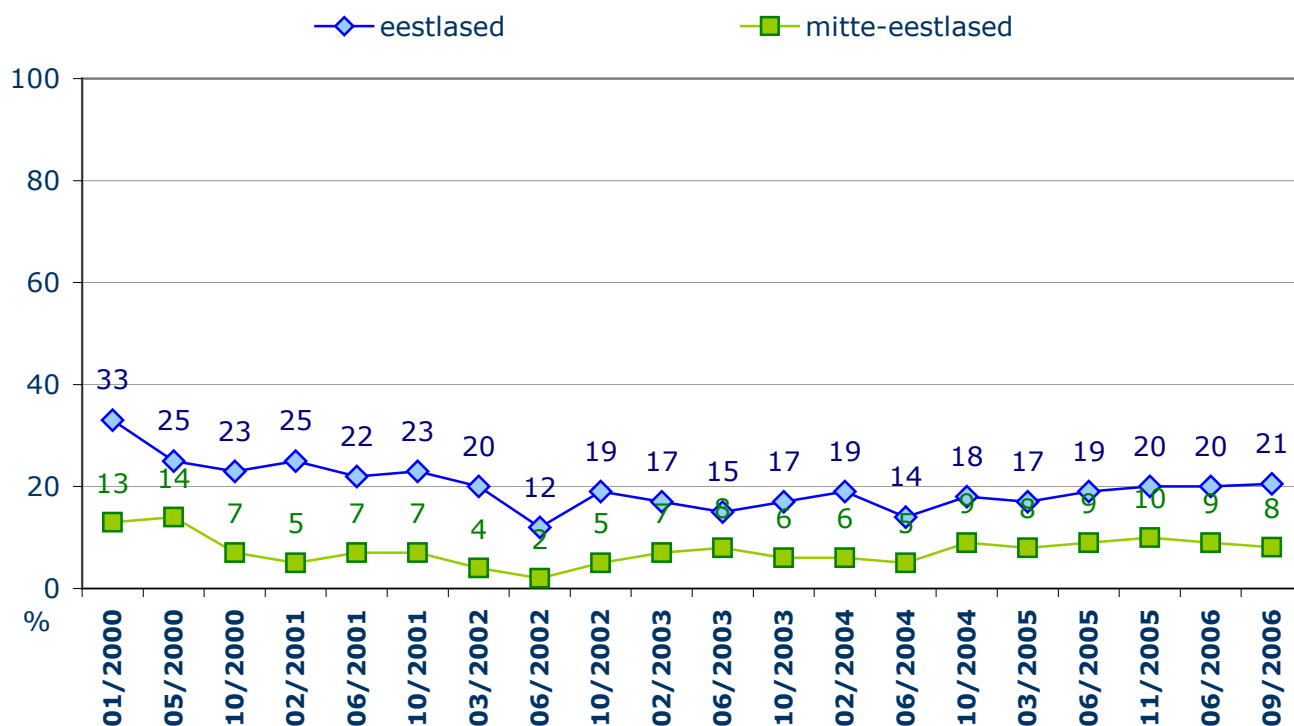
Vaatamata sellele, et olukorda nähakse muutuvat valdavalt eaturvalisemaks, nähakse Eestit sellest pisut eemalseisvana. Selliseid inimesi, kes peavad tõenäoliseks Eesti ründamist tulevikus mõne teise riigi poolt, peab tõenäoliseks 17% (sama oli tulemus ka kevadel). Seega on neid, kes näevad otsest sõjalist ohtu Eestile 39% võrra vähem võrreldes nendega, kes ennustavad sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas.

Joonis 9 Tõenäosus, et Eestit ründab mõni teine riik, % n=993

Võrreldes kevadel tehtud uuringuga ei ole pilt siin oluliselt muutunud. Ka siin tajuvad endiselt ohtu mõnevõrra enam eestlased. Sarnaselt eelmiste perioodide uuringutulemustele jääb muulaste seas võimalikku rännakut tõenäoliseks pidavate hulk eestlastest ca 10% võrra madalamaks – kui eestlastest peab rännakut väga või küllaltki tõenäoliseks 21%, siis mitte-eestlaste seas on selliseid 8% (Joonis 10).

Joonis 10 Tõenäosus, et Eestit ründab mõni teine riik, % väga ja küllaltki tõenäoline

Oluliselt suurem on rünnakut tõenäoseks pidavate vastajate osa alg- ja põhiharidusega elanike seas (22% vs 15-16% ülejäänute seas), samuti maal elavate elanike (26%) ning väiksema sissetulekuga elanike seas.

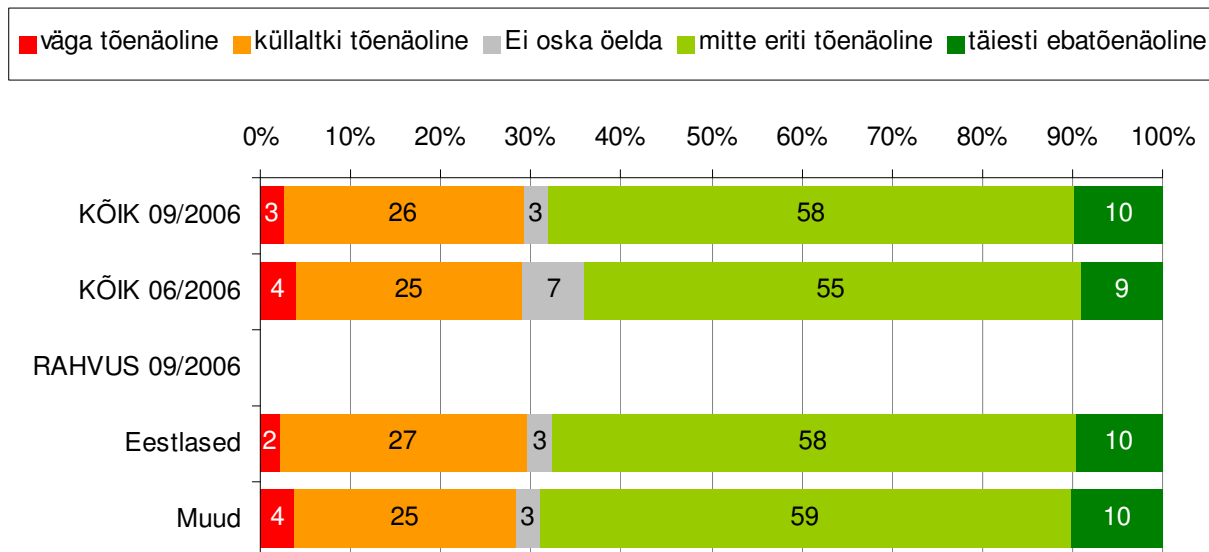
2.3 Terrorioht Eestis

Sarnaselt kevadele uurisime ka elanike suhtumist võimaliku terrorirünnaku ohu kohta Eestis. Vaatamata pisut üldisemaks muudetud küsimuse sõnastusele ei ole aga elanike suhtumine märkimisväärselt muutunud.

Selgub, et 29% vastanutest pidas kas väga (3%) või küllaltki tõenäoliseks (26%) seda, et lähemate aastate jooksul korraldavad rahvusvahelised terroristid Eestis mõne terroriakti (Joonis 11). Sama palju oli kevadel selliseid vastajaid, kes pidasid tõenäoliseks, et lähema viie aasta jooksul panevad rahvusvahelised terroristid Eestis toime mõne sellise terroriakti, kus inimesed hukuvad. Seega nähakse ohu rahvusvahelisele terrorismile selgelt suurema ning aktuaalsemana kui ohu otsesele sõjalisele agressioonile mõne teise riigi poolt (mille toimumist pidas tõenäoliseks kokku 17% elanikest ehk 12% võrra vähem). Terrorirünnaku toimumist Eestis peab ebatõenäoliseks 68% vastajatest.

Kui eelmises uuringus pisut detailsemalt esitatud küsimuse puhul oli mitte-eestlaste seas võrreldes eestlastega enam neid, kes pidasid rünnakut tõenäoliseks, siis seekordse pisut üldisema küsimuse puhul on eestlaste ning mitte-eestlaste suhtumine sisuliselt samasugune.

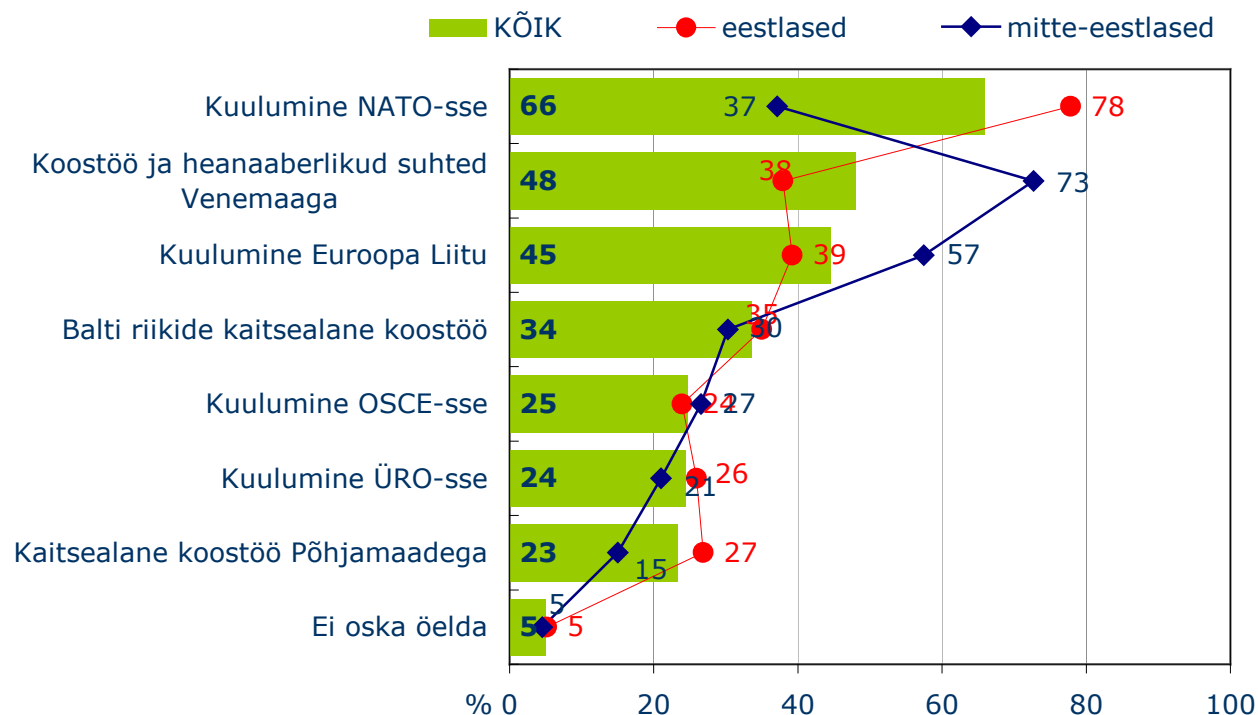
Joonis 11 Rahvusvahelise terroriakti tõenäosus Eestis lähemate aastate jooksul, %

3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid

Eesti julgeoleku kõige suuremate tagatisena nähakse endiselt kuulumist NATO-sse, heanaaberlikke suhteid Venemaaga ning kuulumist Euroopa Liitu (Joonis 12). Väga selge lõhe on siin aga eestlaste ning mitte-eestlaste arvamusel vahel. Eestlased näevad võrreldes mitte-eestlastega julgeolekugarantiina oluliselt sagedamini kuulumist NATO-sse (41% võrra enam kui mitte-eestlased). Mitte-eestlased seevastu nimetavad palju sagedamini koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga (35% võrra eestlastest enam) ning kuulumist Euroopa Liitu (+18% võrreldes eestlastega).

Joonis 12 Eesti julgeoleku garantiid, % (iga vastaja võis märkida kuni kolm vastust)

Eelmistes uuringutes on eestlased ning mitte-eestlased nimetanud julgeolekugarantiide seas Euroopa Liitu kuulumist võrdlemisi sarnaselt. Erinevuse ilmnemine seekordses uuringus on ilmselt osalt tingitud

seniste vastusevariantide mõningasest muutmisest. Samal põhjusel ei ole võimalik käesolevas aruandes teha ka üks-üheseid võrdlusi eelmiste uuringute tulemustega.

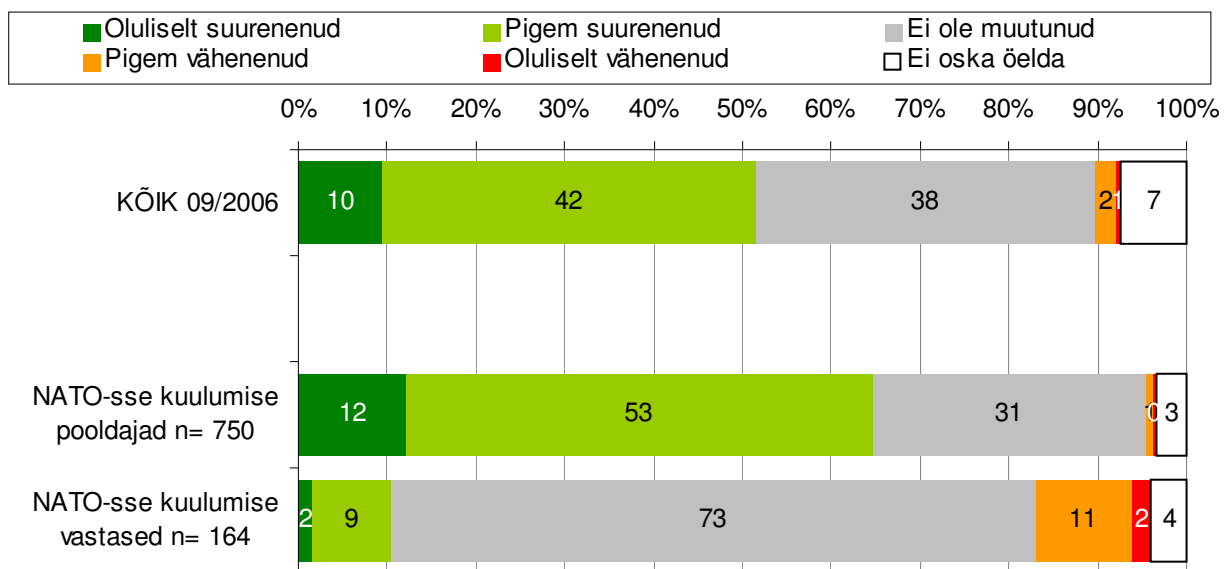
4 NATO

4.1 Turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist

Sarnaselt kevadega leiab 51% vastanuist, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist oluliselt või pigem suurenenud. 38% arvates pole muutusi toimunud 3% hinnangul on see NATO-ga liitumise järel kahanenud (Joonis 13).

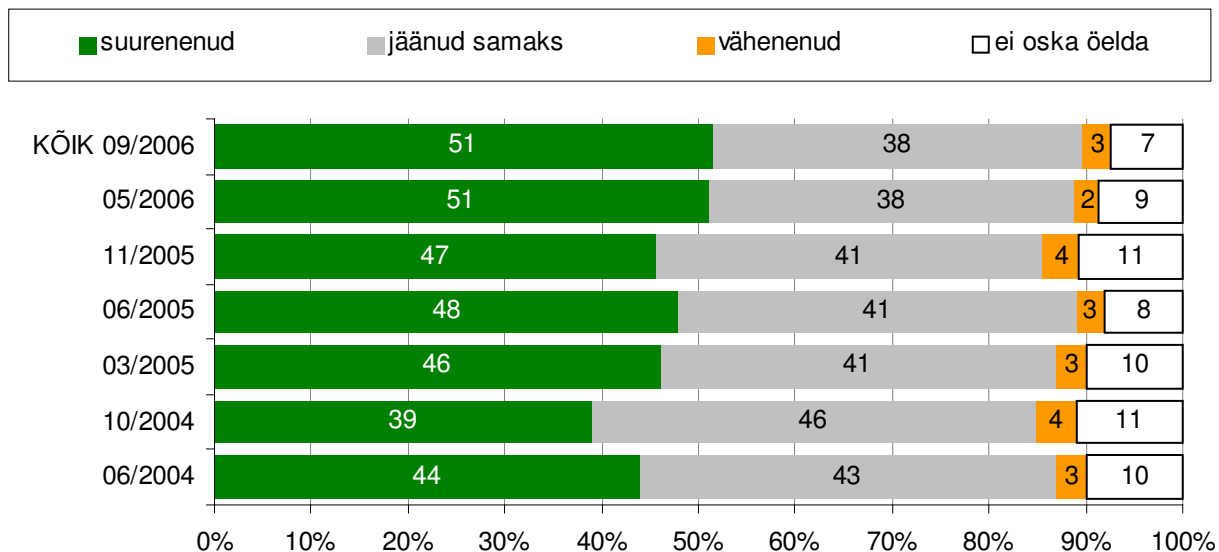
Selle hinnangu andmine on seotud üldise suhtumisega NATO-sse. Nii peab turvalisust kasvanuks 65% liitumise pooldajatest ja vaid 11% selle vastastest. Viimastest leiab pea kolm neljandikku, et midagi ei ole muutunud ja 13% leiab, et julgeolek on pigem või oluliselt vähenenud.

Joonis 13 Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?, %

Võrreldes tulemusi kuue eelnenud uuringu tulemusega (Joonis 14), näeme, et võrreldes selle aasta kevadega on ei ole sisulist muutust hinnangutes toimunud. Küll aga on selle aasta uuringute puhul võrreldes eelnevatega selgelt enam selliseid vastajaid, kes näevad NATO-ga liitumist kui julgeolekut suurendavat faktorit.

Joonis 14 Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?, muutus ajas, %

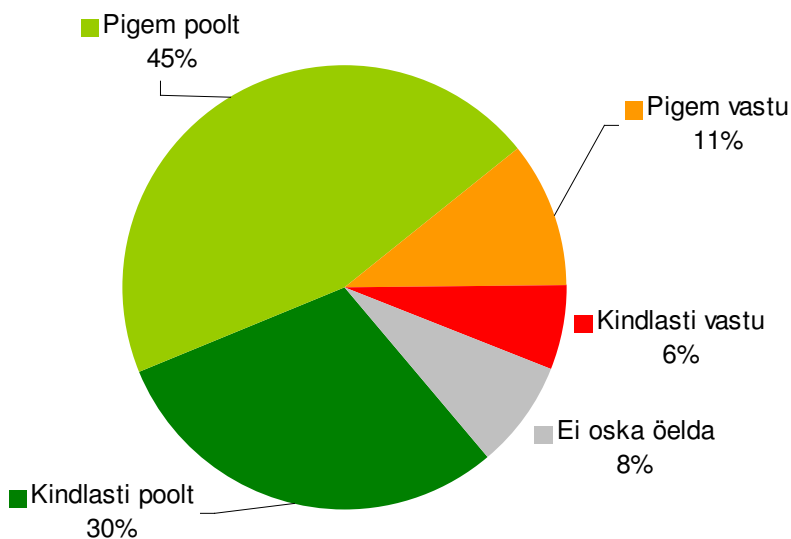

Ka siin tekivad väga selged erinevused eestlaste ning ülejäänute hinnangutes. Kui eestlastest tunnetab pärast NATO-ga liitumist julgeoleku suurenemist 60%, siis mitte-eestlastest arvab nii vaid 32%. Viimased arvavad eestlastest sagedamini, et olukord ei ole muutunud (52% vs 32% eestlastest). Lähtuvalt mitte-eestlaste piirkondlikult jagunemisest on NATO julgeolekut suurendavasse mõjusse uskujaid keskmisest sagedamini Lääne- ja Lõuna-Eestis (60-68%), vähem aga Ida-Virumaal (28%). Samuti usutakse julgeoleku suurenemisse sagedamini maapiirkondades (61% vs 46-51% mujal) ning suurema sissetulekuga elanike seas.

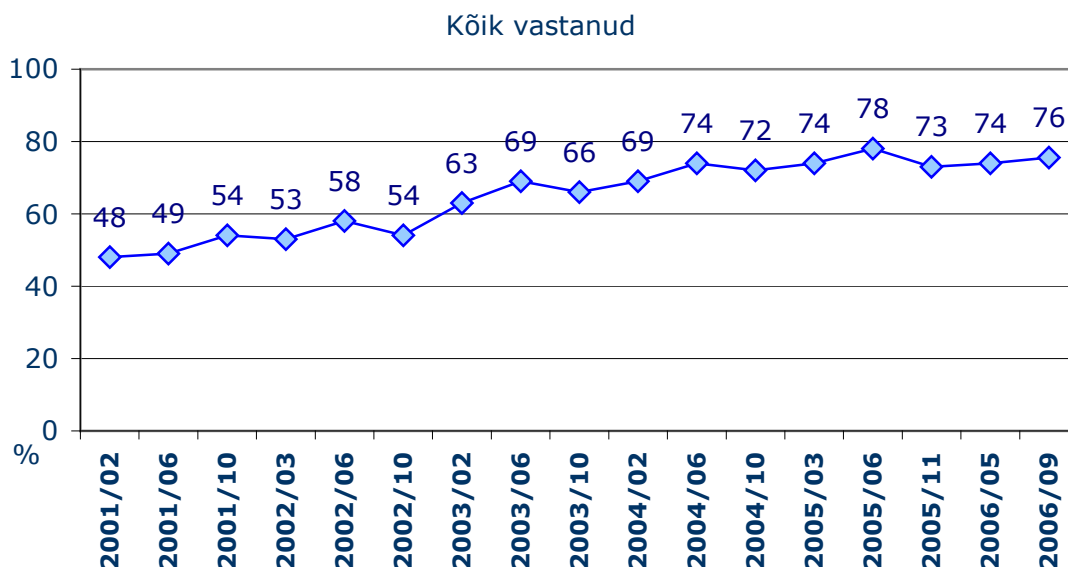
4.2 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

Eesti kuulumist NATO-sse pooldab kindlasti 30% ning pigem pooldab 46% elanikest. Kokku on NATO-sse kuulumist pooldavaid elanikke 76%, selle vastaseid on kokku aga 17%. Tulemus ei ole võrreldes kevadega märkimisväärselt muutunud (mais oli pooldajaid 74% ning vastaseid 19%).

Joonis 15 Suhtumine NATO-sse kuulumisse, % n=993

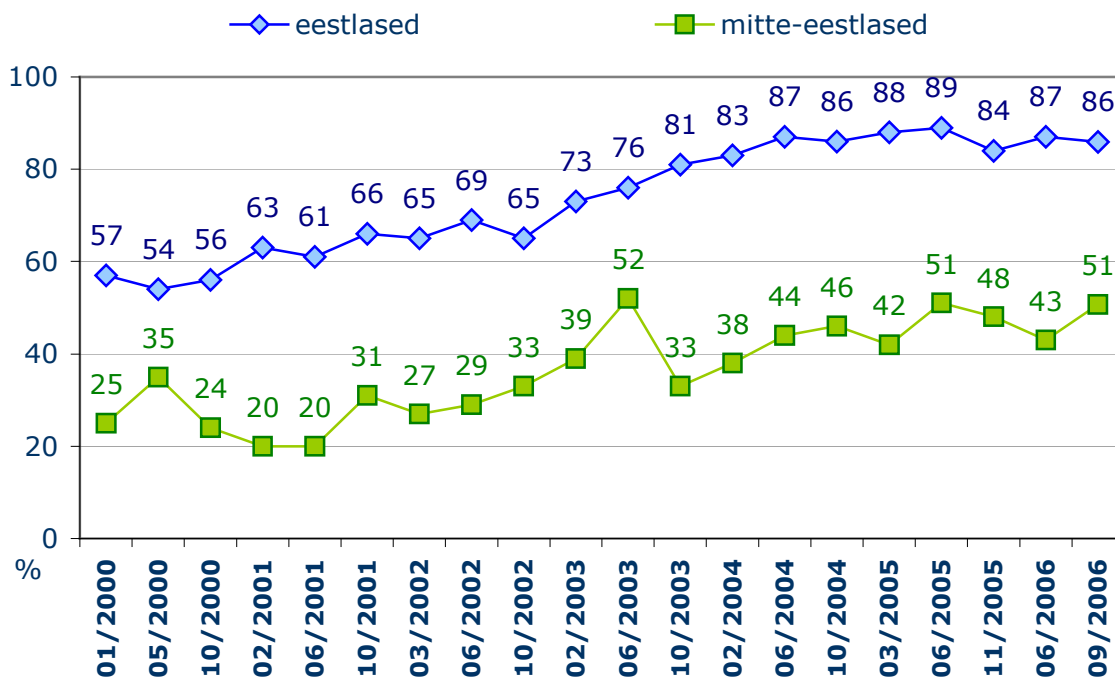

Joonis 16 NATO-ga liitumise/NATO-see kuulumise pooldajate osakaal ajas, kindlasti ja pigem poolt %

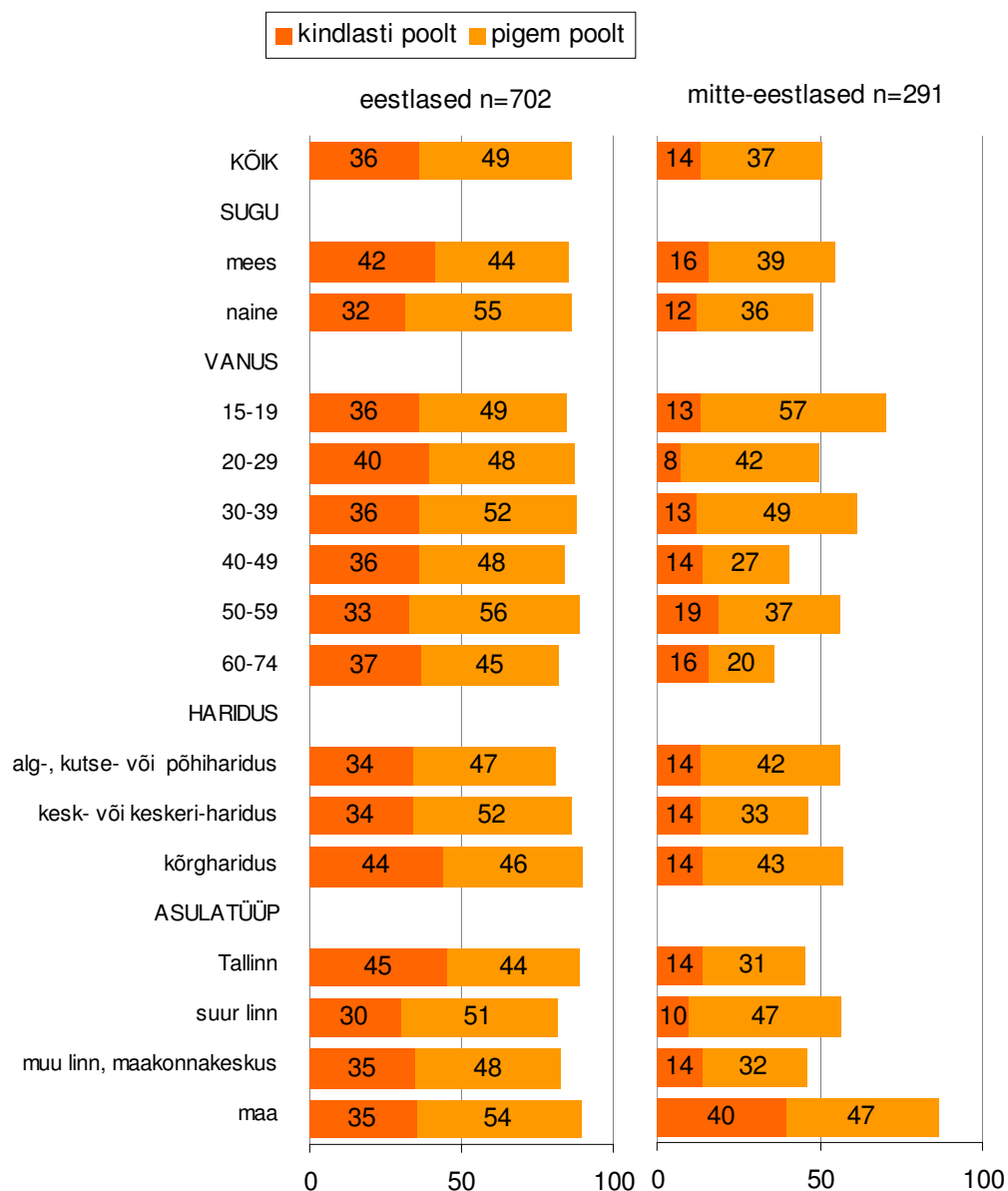
Eestlased on NATO suhtes positiivsemalt meelestatud kui mitte-eestlased. Kui eestlastest pooldab NATO-sse kuulumist 86%, siis mitte-eestlaste seas on neid vaid 51% ehk 35% võrra vähem. Võrreldes kevadega mitte-eestlaste seas NATO-sse kuulumise toetajate osakaal pisut tõusnud (Joonis 17). Eestlaste seas on toetus NATO-see kuulumisele viimase aasta jooksul püsinud oluliste muutusteta.

Joonis 17 NATO-ga liitumise/NATO-see kuulumise pooldajate osakaal ajas, kindlasti ja pigem poolt – eestlased ja mitte-eestlased %

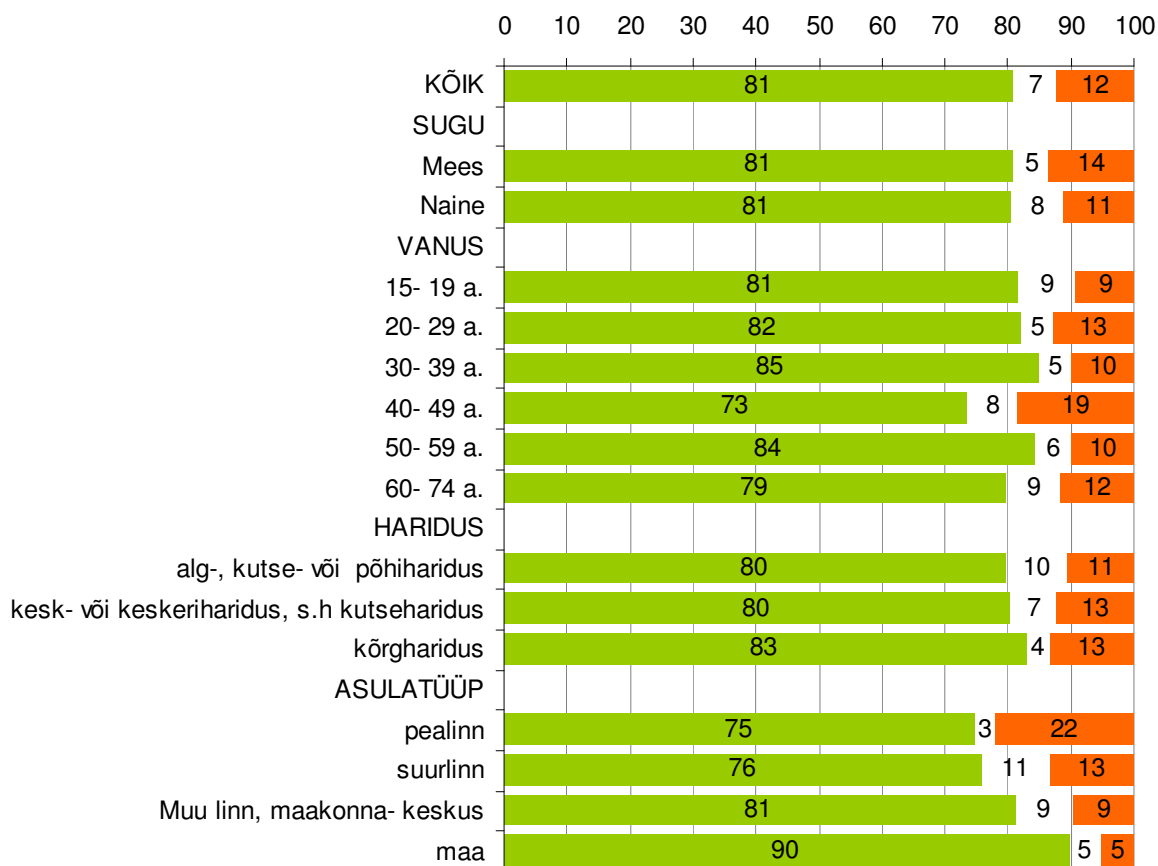
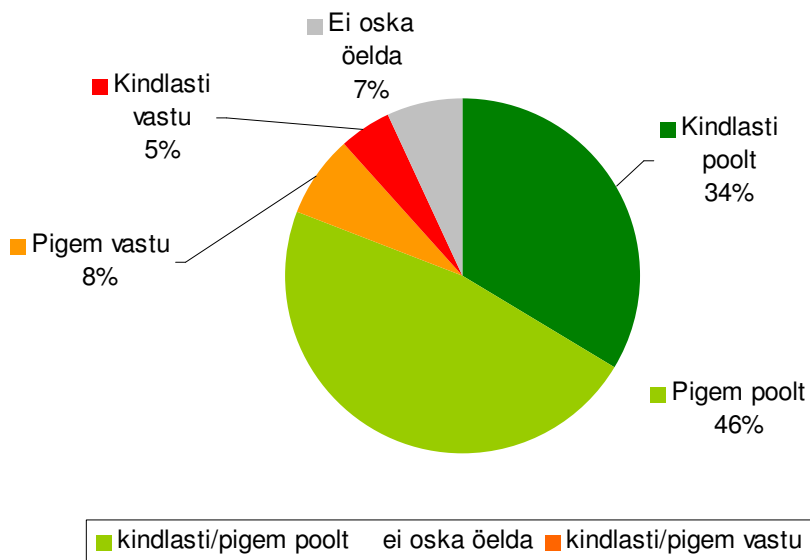
Eestlaste toetus NATO-sse kuulumisele on pisut kõrgem meeste (kindlasti pooldajate osas) ning kõrgema haridustasemega vastajate seas – Joonis 18.

Mitte-eestlastest vastajate puhul on toetus NATO-le suurem nooremate vastajate puhul ning maapiirkondades elavate vastajate puhul.

Joonis 18 Suhtumine NATO-sse kuulumisse, %

Eesti Vabariigi kodanike seas on toetus NATO-sse kuulumisele 81%, neist 34% on kindlasti NATO-sse kuulumise poolt (Joonis 19).

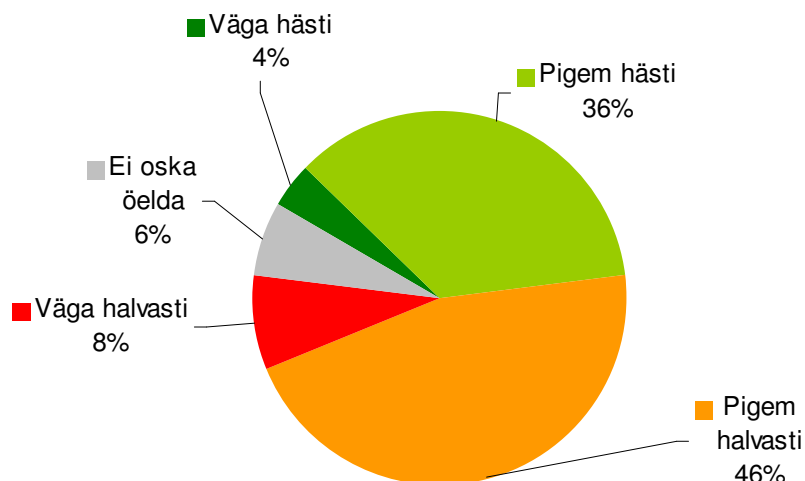
Joonis 19 Suhtumine NATO-sse kuulumisse Eesti Vabariigi kodanike seas, % n=835

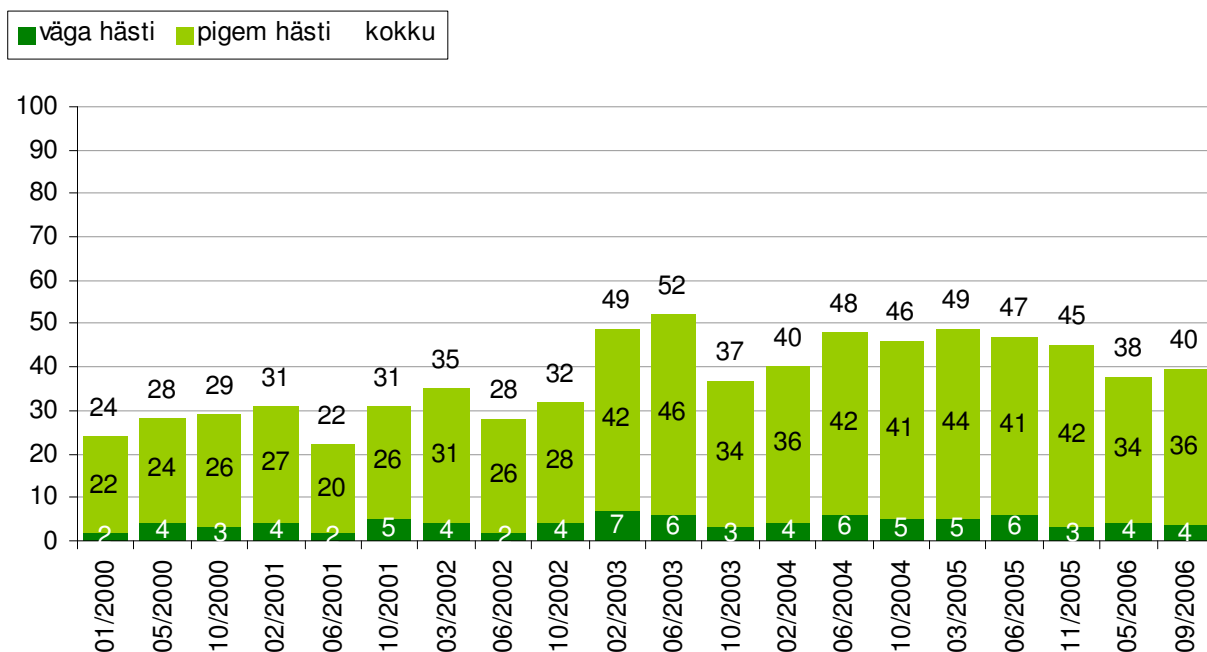
4.3 Informeeritus NATO-st

4% küsitletutest hindavad oma informeeritust selle kohta, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olemine, väga heaks ning 36% pigem heaks (Joonis 22). Kuigi tulemus ei ole oluliselt muutunud võrreldes kevadise perioodiga, on informeeritute osakaal endiselt ca 10% võrra madalam kui eelmise aasta kevadel (Joonis 21).

Joonis 20 Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek, % n=993

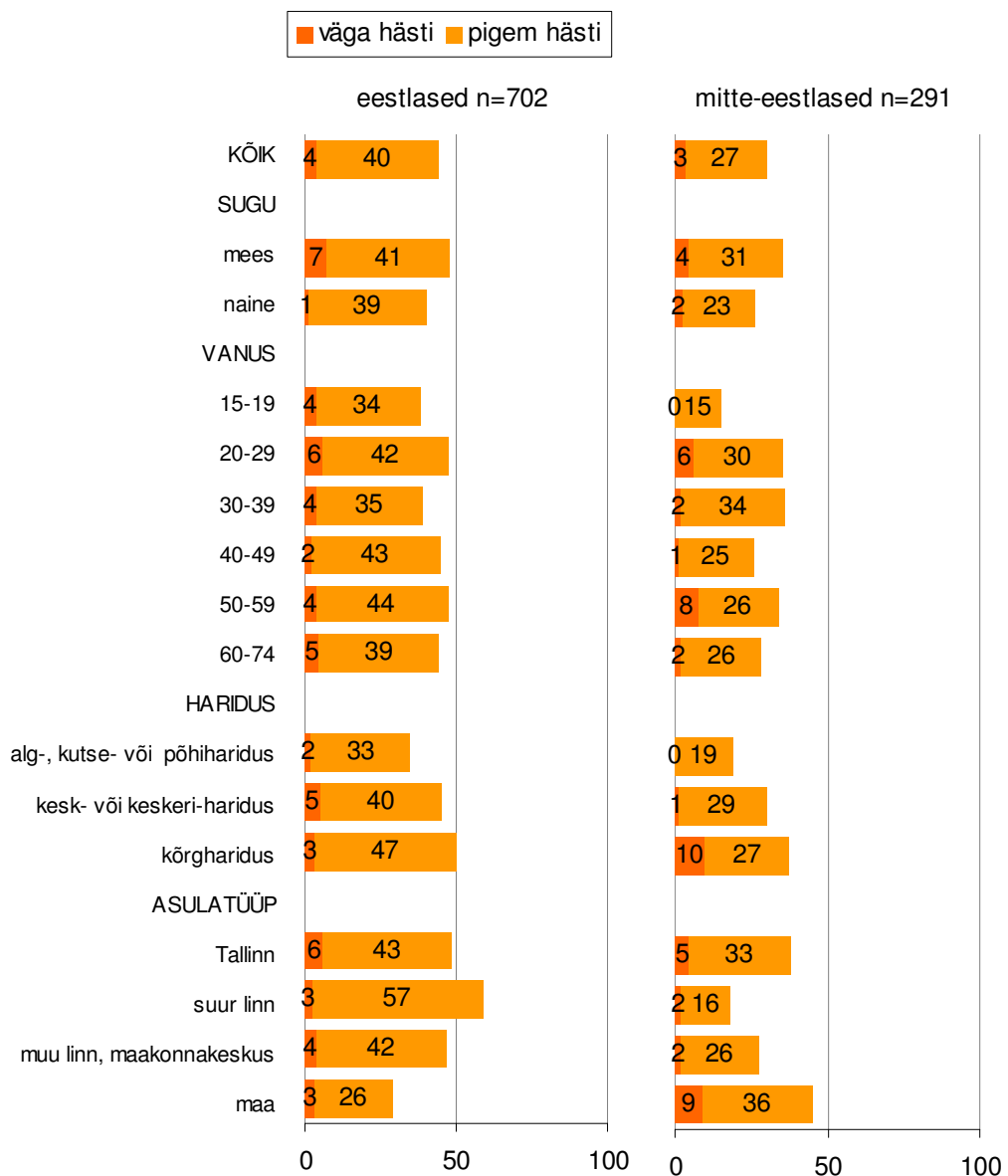

Joonis 21 NATO-ga liitumise protsessiga hästi informeeritute osakaal ajas, %

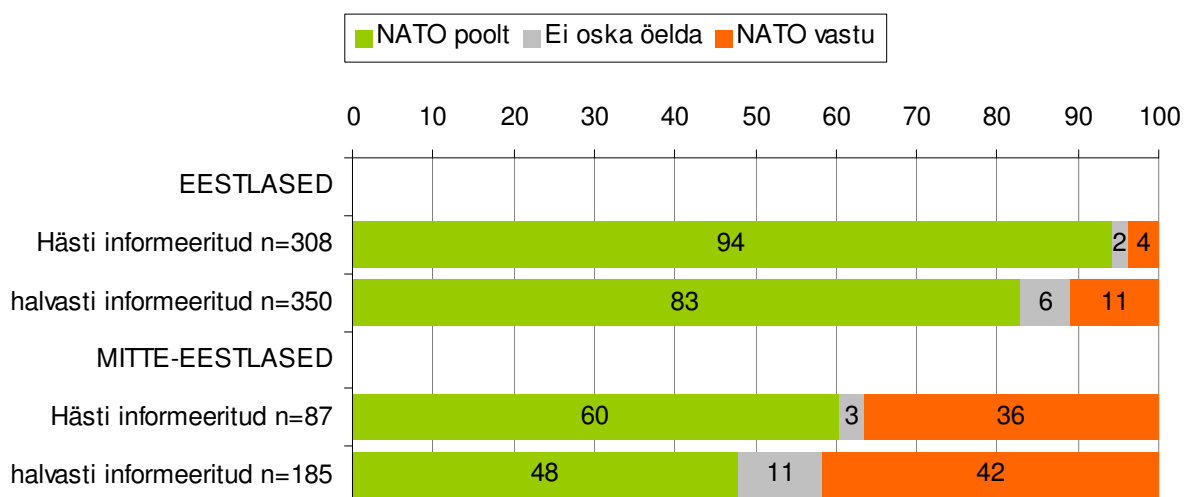
Eestlaste seas on NATO-st hästi informeerituid enam kui mitte-eestlaste seas: eestlastest peab informeeritust väga või pigem heaks 44%, mitte-eestlastest aga 30% (Joonis 20). Mõlemas grupis peavad oma informeeritust paremaks mehed võrreldes naistega, samuti kõrgema haridusega vastajad. Eestlaste seas on informeeritute hulk väiksem väiksemates asulates, mitte-eestlaste puhul on olukord pigem vastupidine.

Joonis 22 Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek, % eestlaste ja mitte-eestlaste sihtgruppide võrdlus.

Informeerituse tase mõjutab seda, kuidas suhtutakse NATO-sse kuulumisse. Mida paremini on vastaja NATO-st informeeritud, seda tõenäolisemalt avaldab ta ka oma toetust NATO-sse kuulumisele (Joonis 23).

Joonis 23 Suhtumine NATO-sse kuulumisse sõltuvalt hinnangust oma informeeritusele, %

5 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta

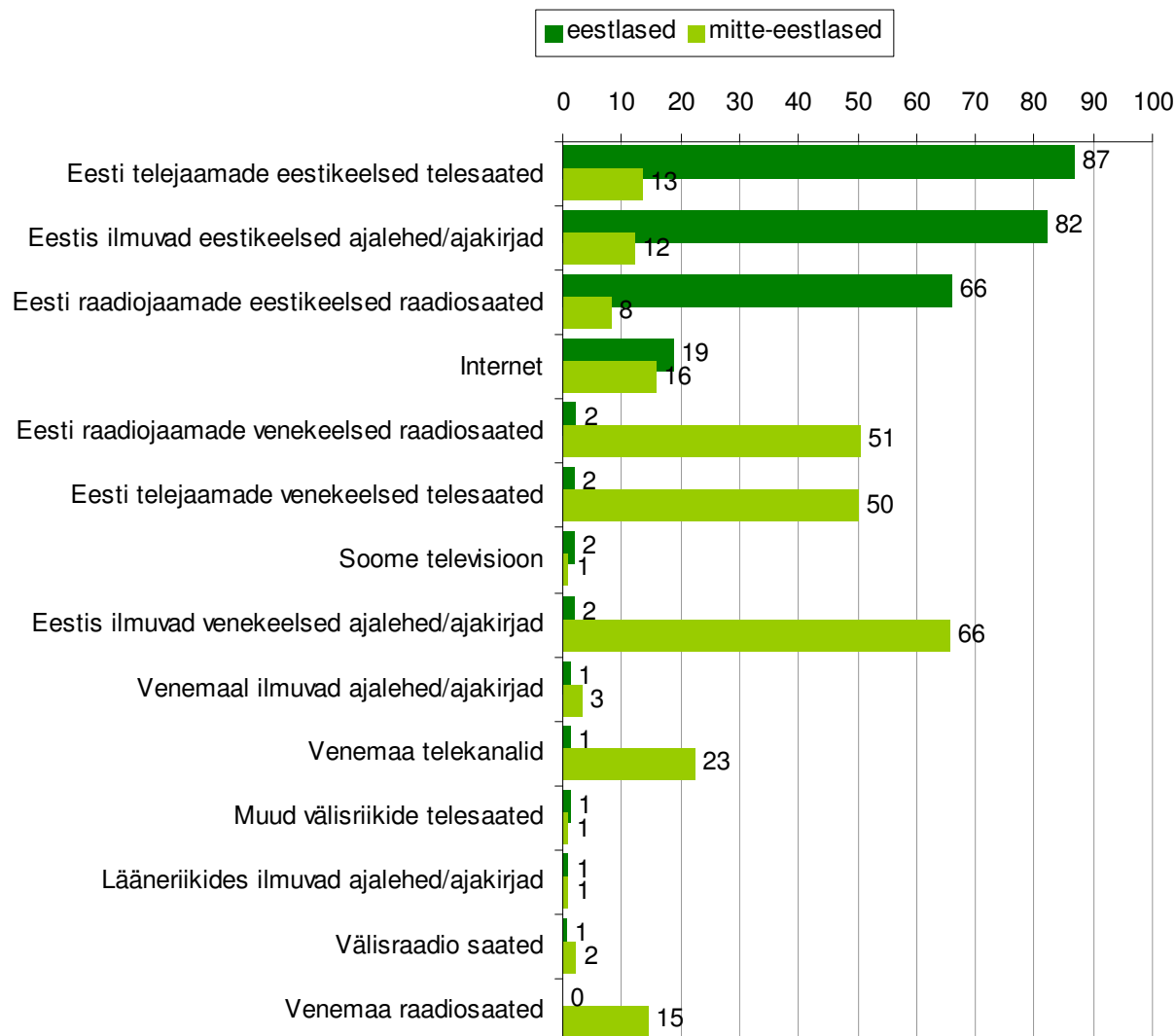
Kanalid, kust elanikud Eesti riigikaitse ning NATO kohta infot ammutavad, sõltuvad eelkõige vastaja rahvusest – Eestlastel ning mitte-eestlastel on siin kujunenud välja oma eelistused, mis on laias laastus püsinud viimaste uuringute puhul sarnastena.

Eestlaste seas on endiselt domineerimas kaks infokanalit (Joonis 24): eestikeelsed telesaated ning eestikeelne trükiajakirjandus. Telesaateid on kolme olulisema infoallikana nimetanud 87% ning trükiajakirjandust 82% eestlastest. Neist jääb pisut maha Eesti raadiojaamade eestikeelsetest saadetest infot saanute hulk (66%). Ülejäänud kanalitest on infot saanud sarnaselt eelmiste uuringutega juba selgelt vähem: internetist on infot saanud 19%, ülejäänud kanalitest aga juba alla 3%. Kui kevadises uuringus tõime välja, et kahest enimkasutatud kanalist info saanute hulk oli eelnenud uuringuga 7-8% võrra langenud, siis seekordses uuringus on telesaadetest infot saanute hulk tõusnud 9% ning trükiajakirjanduse puhul 4%.

Nooremad vastajad ning keskealised vastajad on võrreldes vanematega enam infot saanud internetist (20-34%), vanuse kasvades kasvab seevastu aga raadiosaadete kuulamine.

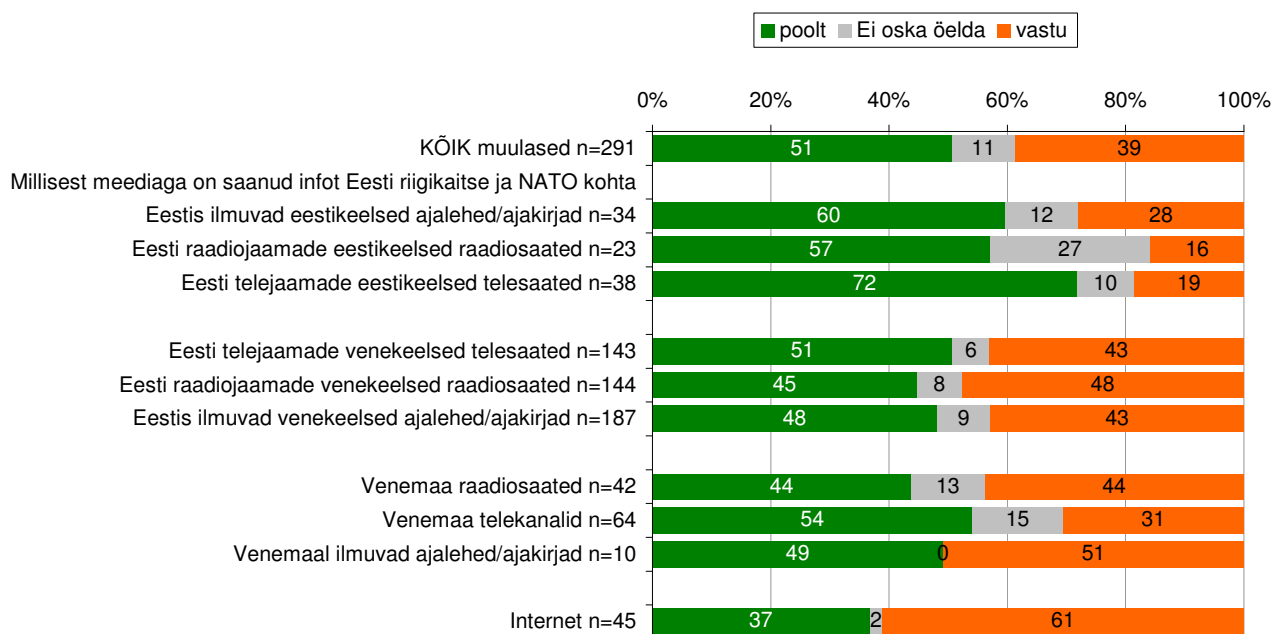
Ka mitte-eestlaste seas on esiplaanil kohalikud, kuid seekord veekeelsed infoallikad. Teistest selgelt enam on sarnaselt eestlastega nimetatud kolme kanalit: Eestis ilmuvaid venekeelseid ajalehti kõige enam (66%), teisena Eesti raadiojaamade venekeelseid saateid (51%) ning kolmandana Eesti telejaamade venekeelseid saateid (50%). Neile kolmele kanalile järgnevad Venemaa telekanalid (23%), Internet (16%) ning Venemaa raadiosaated (15%).

Eestikeelseid infoallikaid jälgivad mitte-eestlased suhteliselt vähe – 13% jälgib eestikeelseid telesaateid, 12% loeb eestikeelset trükimeediat ning 8% kuulab eestikeelseid raadiosaateid.

Joonis 24 Infoallikad, kust on saadud teavet Eesti riigikaitse ja NATO kohta, %

Meediatarbimisest sõltub ka see, kuidas mitte-eestlased suhtuvad eesti NATO liikmeks olemisse. Nagu näeme [jooniselt 25](#), on eestikeelset meediat tarbivate mitte-eestlaste suhtumine NATO liikmeks olemisse selgelt pooldavam, kui nende seas, kes tarbivad Eesti venekeelset meediat või Venemaa meediat. Kõige vähem on NATO liikmelisuse toetajaid nende muulaste seas, kes on kolme olulisema NATO-teemalise infokanalina nimetanud internetti.

Joonis 25 Muulaste suhtumine NATO-ga liikmeks olemisse sõltuvalt vastanute kontaktist erinevate infoallikatega, %

6 Eesti elanikkonna kaitsetahe

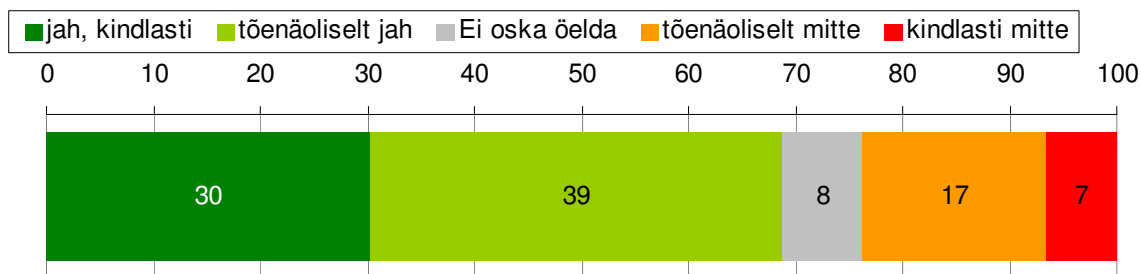
Elanikkonna kaitsetaht uuritakse kahe erineva küsimuse abil.

Üks neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: *“Kui Eestit peaks ründama mõni teine riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis kui lõpptulemus on ei ole meile selge?”*

Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: *“Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja osakuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?”*

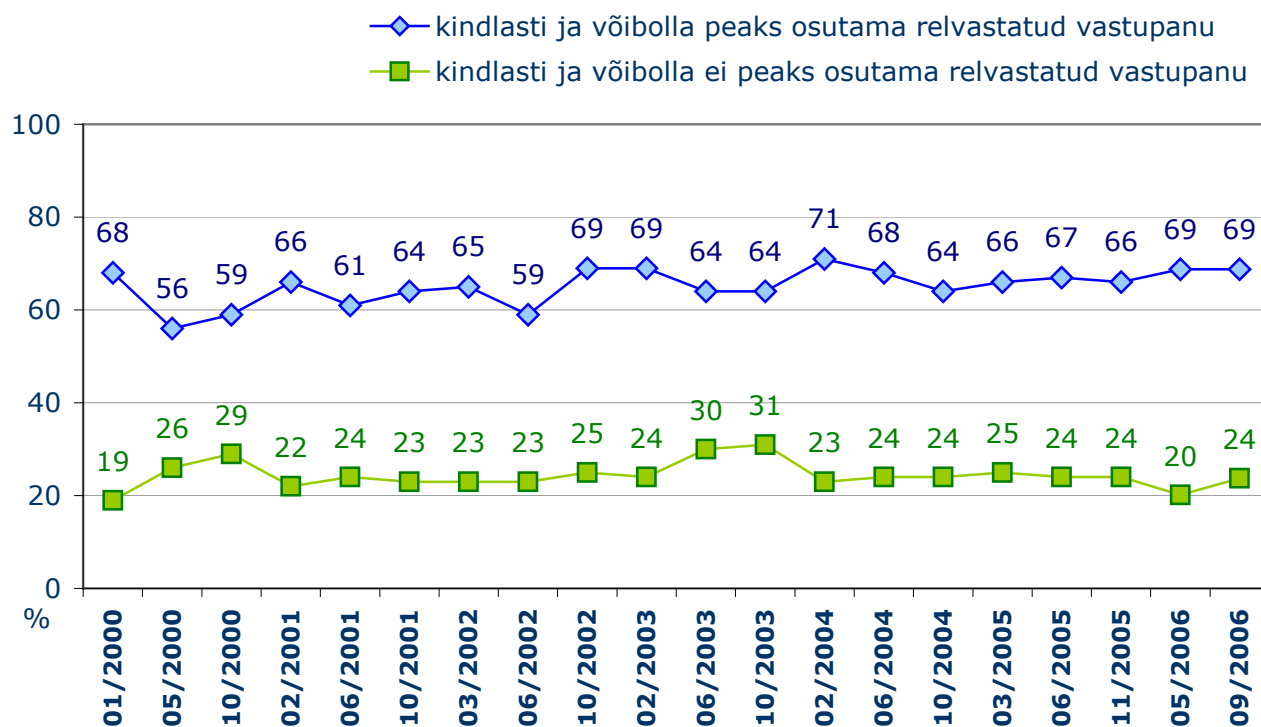
Sõjalise vastupanu osutamist rünnaku korral peab kindlasti vajalikuks 30% ning pigem vajalikuks 39%. Kokku pooldab sõjalise vastupanu osutamist 69% vastanutest (Joonis 26).

Joonis 26 Relvastatud vastupanu osutamise vajadus rünnaku korral, % n=993

Läbi aastate on Eestile kallaletungi korral relvastatud vastupanu vajalikuks pidajate keskmine osakaal püsinud umbes kahe kolmandiku vastajate tasemel (Joonis 27). Vastupanu osutamist mittevajalikuks pidavaid vastajaid on olnud stabiilselt ligikaudu neljandik. Käesoleva uuringu tulemused näitavad, et võrreldes kevadise uuringuga on vastupanu pooldavate elanike osakaal püsinud stabiilsena. Peale kevadist langust on eelnenu tasemele naasnud nende osakaal, kes suhtuvad vastupanu osutamisse negatiivselt (24%).

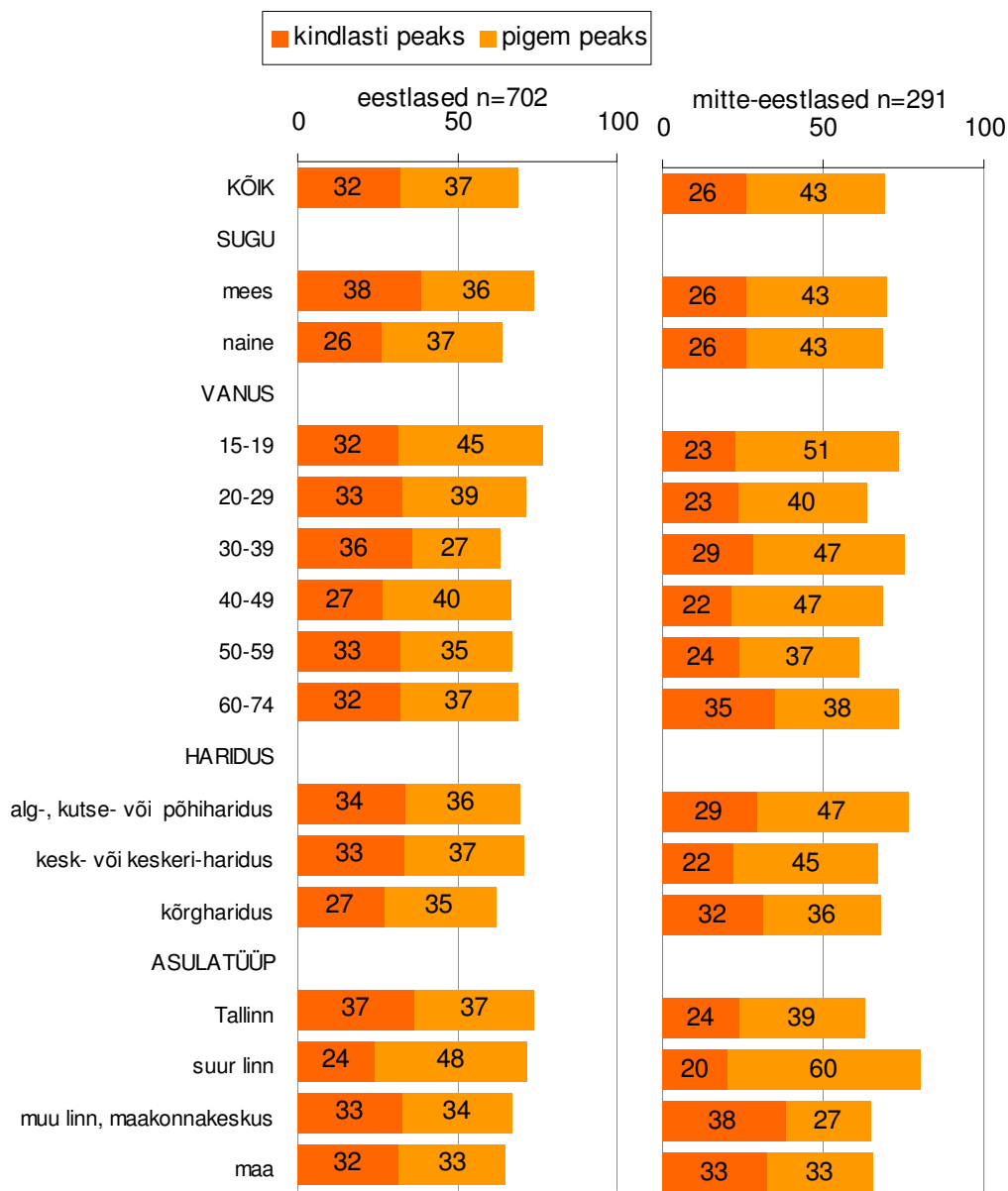
Joonis 27 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise vajadus, pooldajate ja vastaste muutus ajas, %

Selgub, et nii eestlaste, kui mitte-eestlaste seas on võrdselt suur hulk üldiselt vastupanu osutamist pooldavaid vastajaid: kummaski grupis leiab, et vastupanu peaks osutama kindlasti või pigem kokku 69% vastanutest. Siiski on eestlaste seas enam selliseid, kes peavad vastupanu osutamist kindlasti vajalikuks (32% vs 26% muulastest) – [Joonis 28](#). Sarnane oli tulemus ka kevadel.

Sarnaselt eelnenud uuringutele võib märgata meeste sagedasemat toetust vastuhakule (eelkõige eestlaste puhul).

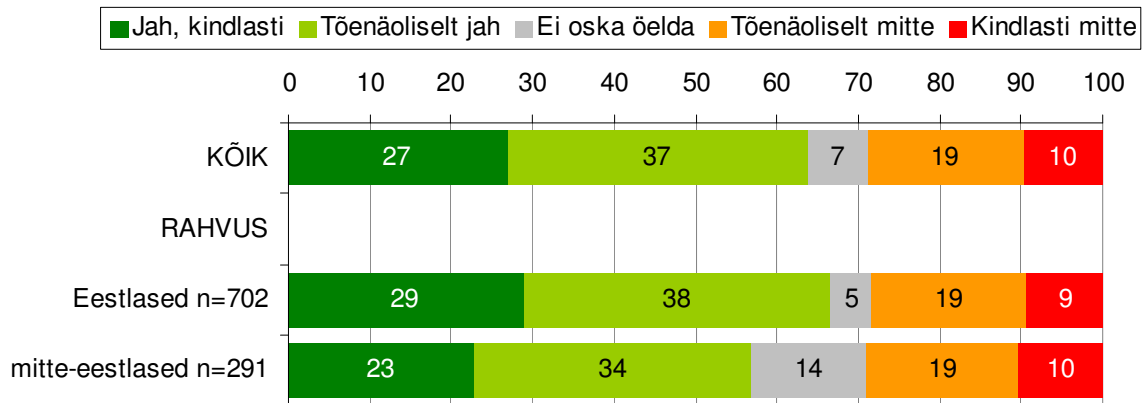
Joonis 28 Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise vajadus, eestlased ja mitte-eestlased, %

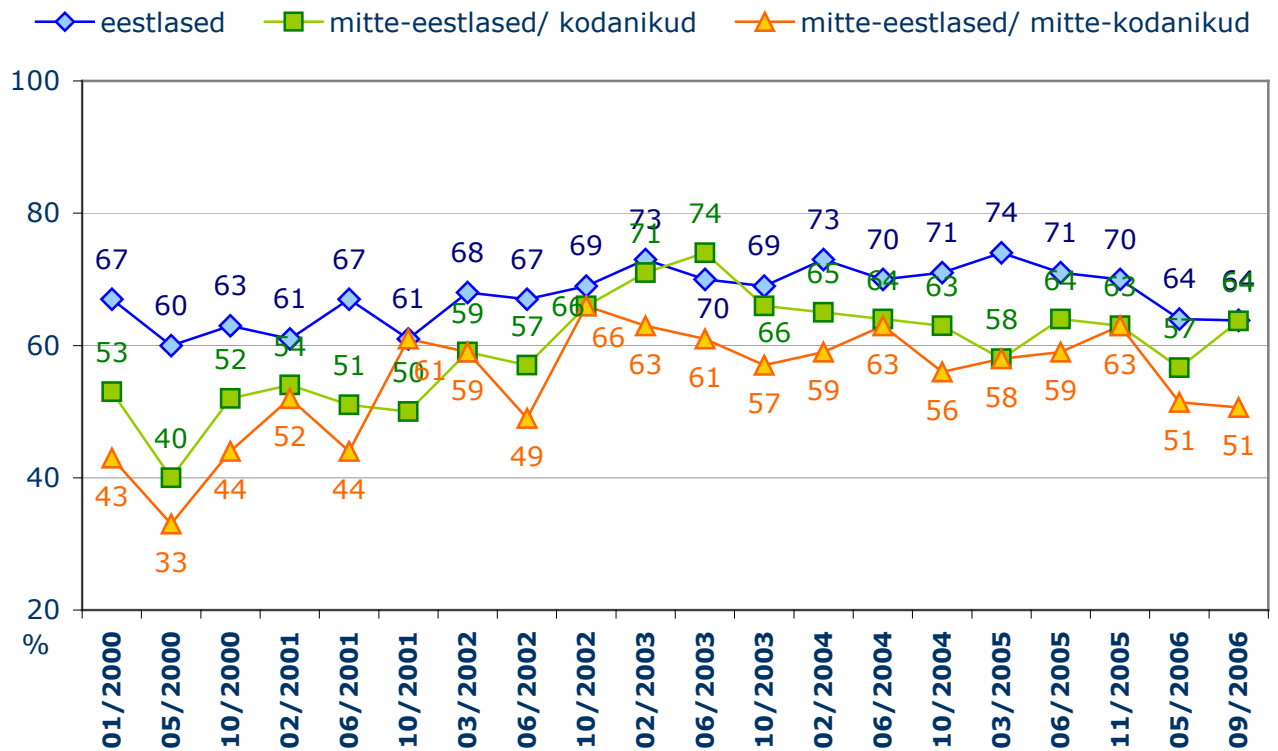
Kui vaadata võimalikku vastupanu isiklikumast vaatepunktist, siis selgub, et 64% vastanutest oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma (Joonis 29). Eestlaste seas on selliseid 67%, mitte-eestlaste seas 10% võrra vähem (57%). Kindlasti on valmis kaitsetegevuses osalema 27% vastanutest, sealhulgas eestlastest 29% ning mitte-eestlastest 23%. Seega on isiklik valmisolek kaitsetegevusega liituda laias laastus sama tugev kui üldine hoiak riikliku vastupanu osutamise osas.

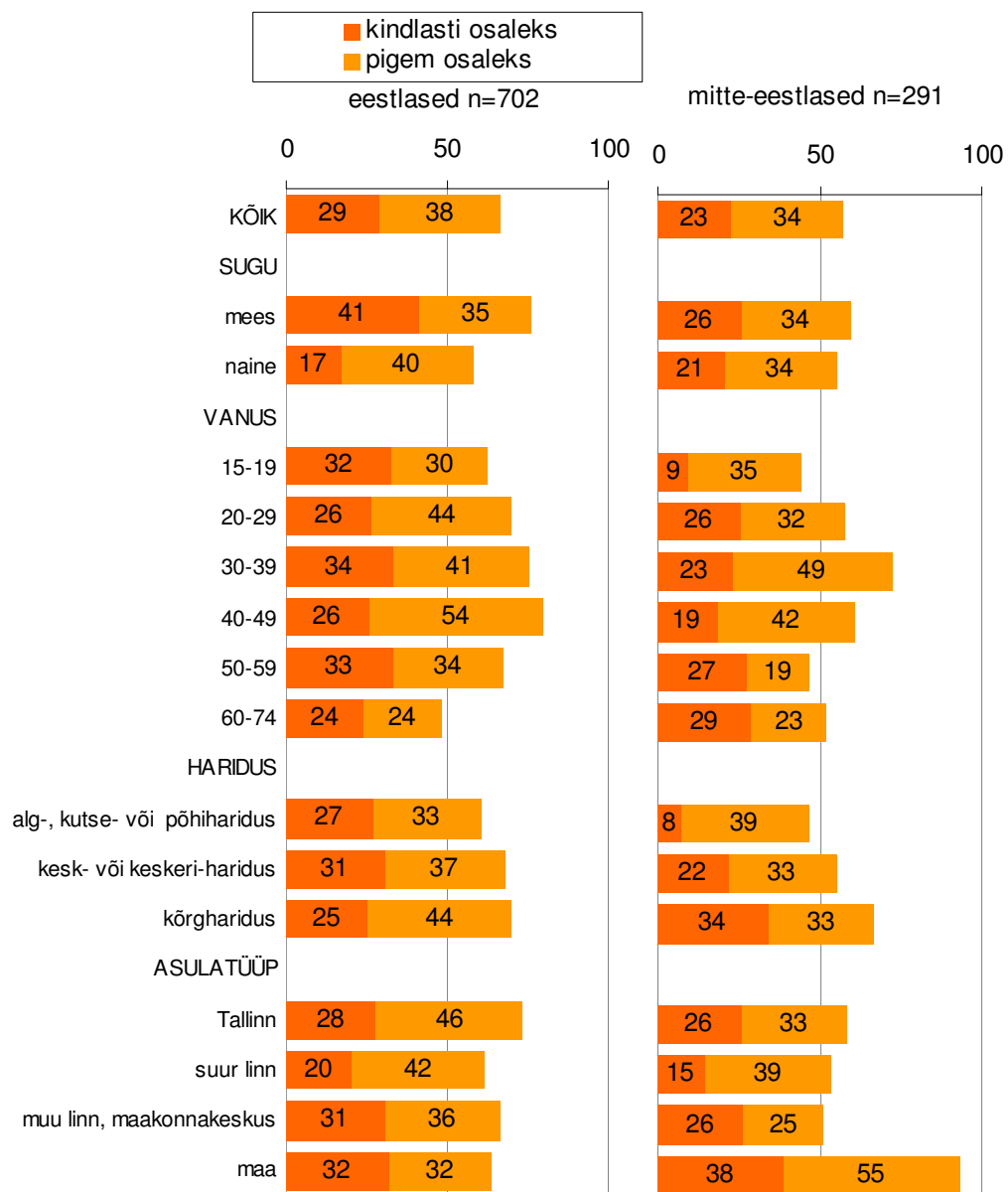
Alates eelmise aasta kevadest on eestlaste seas kaitsetegevuses osalema nõustuvate vastajate osakaal olnud langustrendis. Kui 2005 märtsis oli vajadusel nõus kaitsetegevuses osalema 74% eestlastest, siis sel aastal on see püsinud 10% võrra madalamal tasemel. Samuti on võib langust märgata mitte-eestlaste seas (Joonis 30).

**Joonis 29 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, %
n=993**

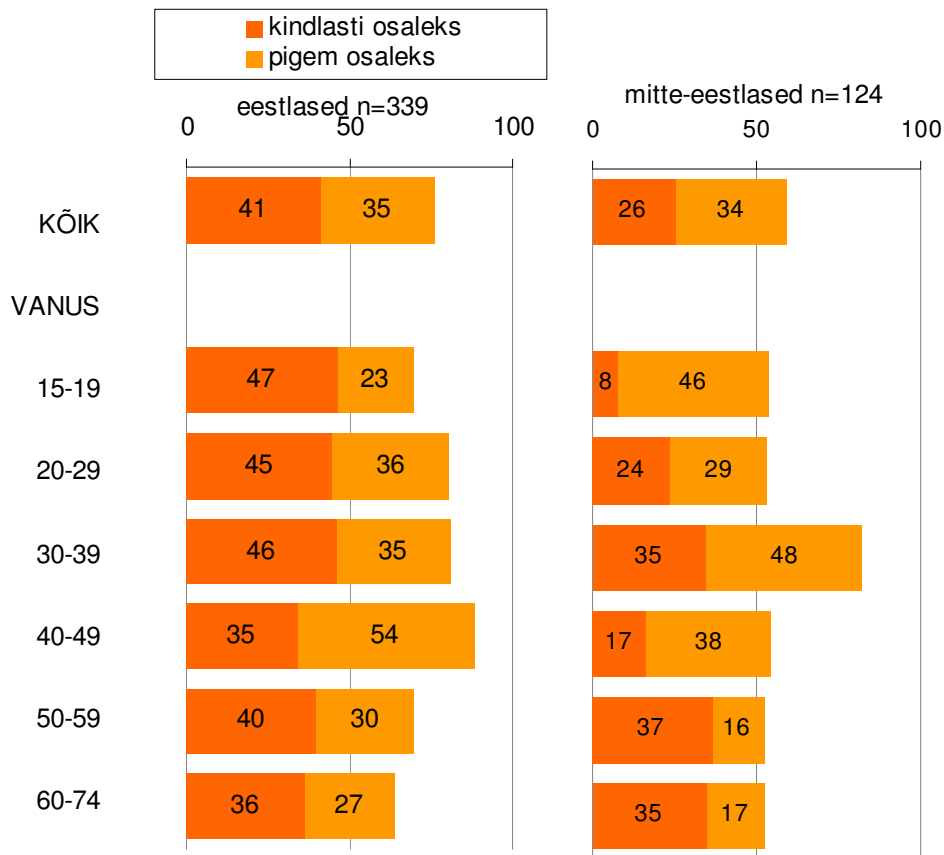
Joonis 30 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid, %

Joonis 31 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, %

Kuna reaalse kallaletungi korral on kõige olulisem meeste valmisolek vaenlasele vastu hakata, siis toome eraldi joonisel ära ka tulemused üksnes meeste lõikes. Eesti meestest on valmis kaitsetegevuses kaasa lööma 76%, eestivenelastest 60% (Joonis 32). Eesti meestest on kõige enam nõus kaitsetegevuses osalema 40-49-aastased, mitte-eesli meestes seas on kaitsetahe kõrgem 30-39 aastaste meeste seas. Kuna uuringu vastanute hulk sel tasandil erinevates vanusegruppides on juba suhteliselt väike, peab arvestama ka suurema võimaliku statistilise veaga.

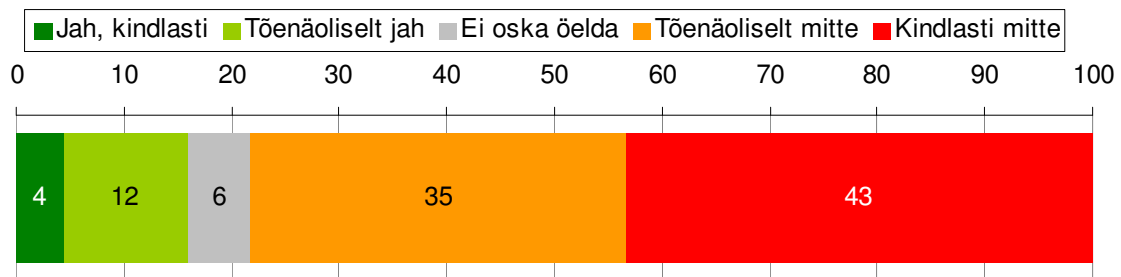
Joonis 32 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale, ainult mehed, %

7 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

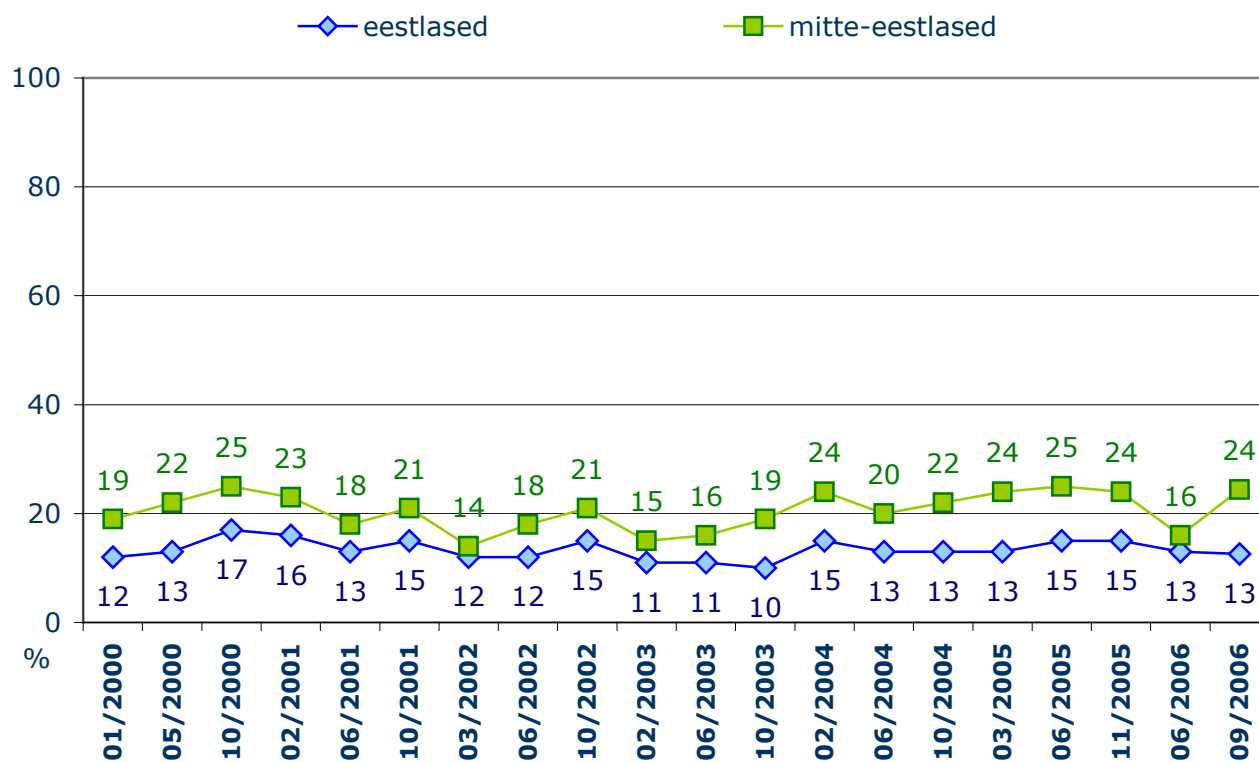
Eestile kallaletungi korral üritaks Eestist kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 16% küsitletutest, mida on 2% võrra enam kui sügisiseses uuringus. Sellist erinevust aga ei saa pidada statistiliselt oluliseks. Kindlasti ei lahkuku Eestist sõjaohu korral 43% (+4% võrreldes kevadega), tõenäoliselt ei teeks seda 35% (Joonis 33).

Joonis 33 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, %

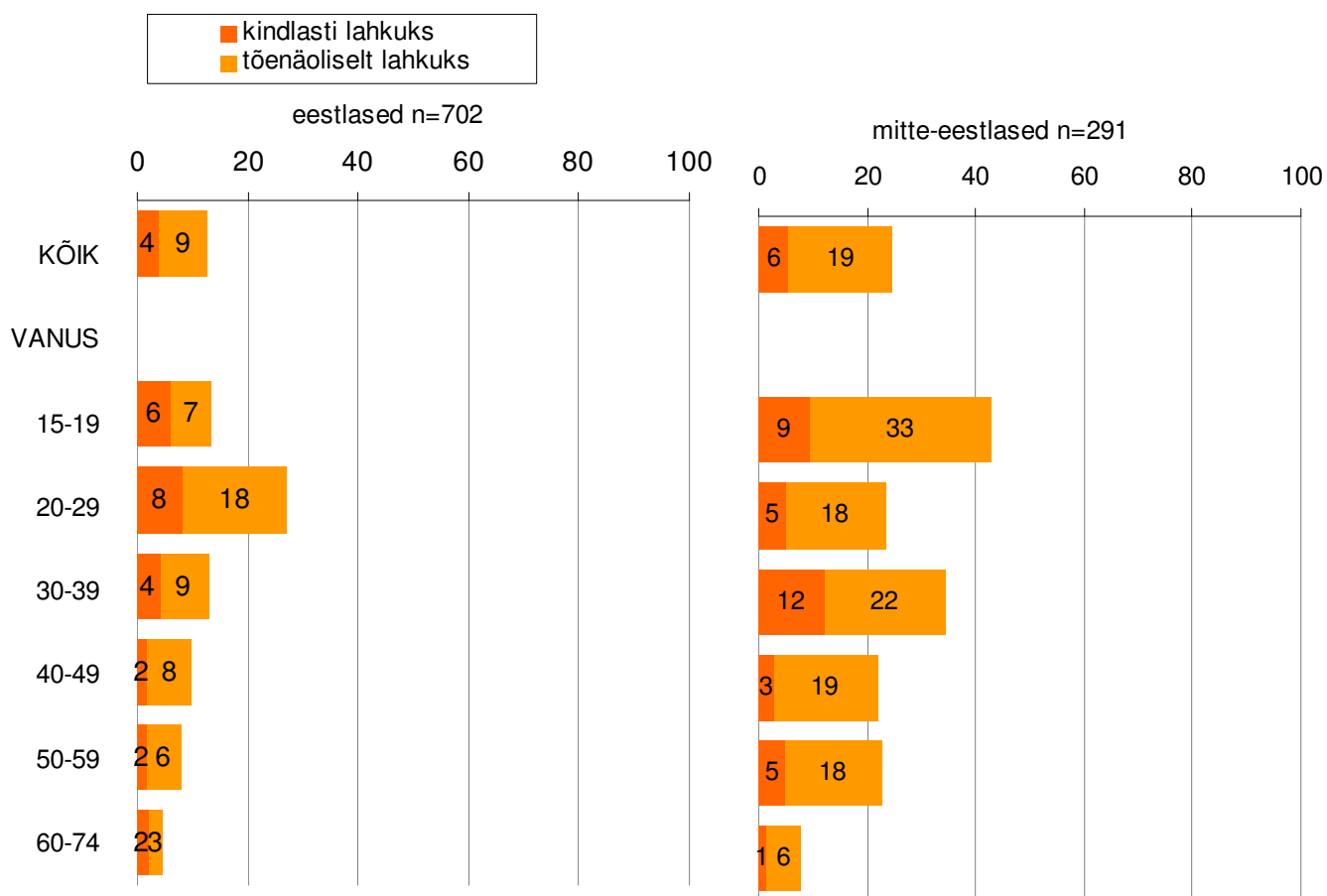
Lahkuda soovijate osakaal on tõusnud mitte-eestlaste seas: kevadise väikse languse järel on saavutatud eelnenud 2005 aastal püsivad stabiilne tase (Joonis 34). Eestlaste seas on lahkuda soovijate hulk läbi aastate püsivad suhteliselt stabiilsena, käesolevas uuringus oli eestlaste seas lahkuda soovijaid 13% vastanutest.

Joonis 34 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, Muutus ajas, %

Lahkuda soovijate hulk on suurem eelkõige nooremate elanike seas, seejuures on trend märgatav nii eestlaste kui mitte-eestlaste seas (Joonis 35). Kõrgeim on lahkuda soovijate osakaal vanusegrupis 20-29 aastat, kellest avaldas soovi kallaletungi korral Eestist lahkuda 26% (üle 60-aastaset seas vaid 5%). Kõige enam on potentsiaalseid lahkujaid Ida-Virumaal, kus küsitletutest 32% peab lahkumist kas väga või küllaltki tõenäoliseks.

Joonis 35 Eestist lahkumise tõenäosus juhul, kui Eestile tungitaks kallale, eestlased ja mitte-eestlased, %

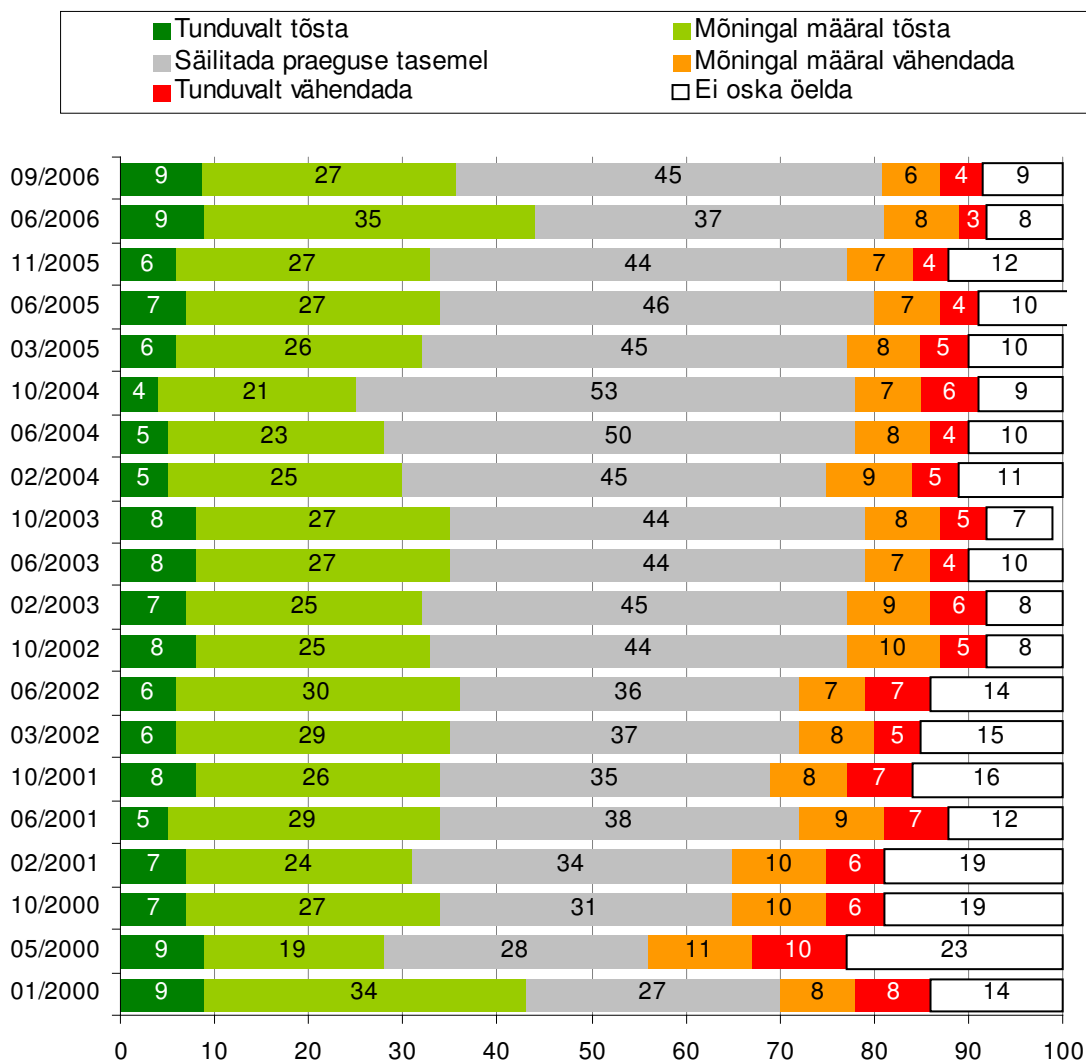

8 Suhtumine kaitsekulutustesse

Seekordses uuringus küsisime kaitsekulutuste kohta mõnevõrra põhjalikumalt. Kui tavapäraselt on vastajatelt küsitud vaid hinnangut selle kohta, kas kaitsekulutusi peaks tõstma või langetama, siis seekordses uuringus on küsitud sellele järgnevalt veel kaks küsimust. Nimelt selgitame ka seda, kui paljud elanikud on teadlikud meie kaitsekulutuste praegusest tasemest ning mida arvatakse kaitsekulutuste tõstmisest NATO liikmestaatusega kaasnevale kohustuslikule tasemele, mida seniseks veel saavutatud ei ole.

Üldine suhtumine kaitsekulutuste suuruse osas näitab võrreldes kevadise uuringuga nende osakaalu langust, kes peavad vajalikuks kaitsekulutuste tõstmist. Kui kevadises uuringus tõime välja just selliste vastajate osakaalu tõusu, siis nüüd on riigikaitse tagamiseks tehtavate kulutuste tõstmise pooldajaid vaid pisut enam kui enne kevadist tõusu. Kulutuste langetamise pooldajate osakaal ei ole märkimisväärselt muutunud. Tulemused näitavad, et kulutuste praegusel tasemel säilitamise poolt on 9% võrra enam vastajaid, kui kulutuste tõstmise pooldajaid. 36% vastajatest leiab, et Eesti riigikaitse tagamiseks tehtavaid kulutusi peaks kas tunduvalt (9%) või mõningal määral (27%) tõstma. Kulutuste langetamise pooldajaid on kokku 11% (Joonis 36).

Joonis 36 Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste osas, muutus ajas %

Selgelt erinevad siin eestlaste ja mitte eestlaste seisukohad: kui eestlastest pooldab kaitsekulude suurendamist 41% vastajatest, siis mitte-eestlastest on selliseid vastajaid 23%.

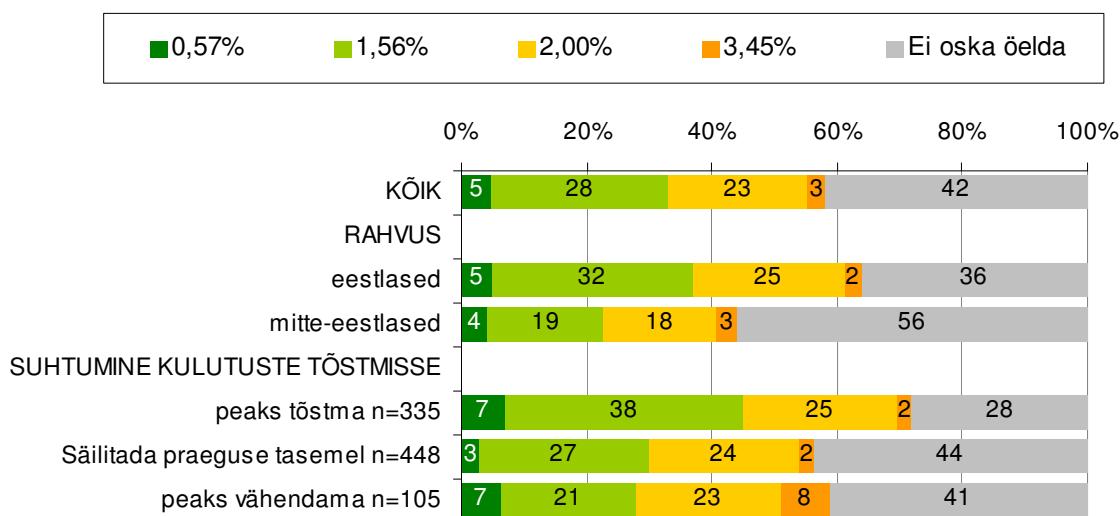
Kaitsekulude suurendamist pooldavad sagedamini väiksemates asulates elavad inimesed: maapiirkondades elavate vastanute seas toetab kulude suurendamist 43%, pealinnas ja teistes suuremates linnades aga 27-33%. Samuti on kulutuste tõstmise pooldajaid keskmisest enam:

- ... madalama haridustasemega elanike seas (44% alg- või põhiharidusega elanikest vs 33-34% ülejäänutest);
- ... Kõige nooremisse vanusegruppi kuuluvate vastajate seas (15-19 aastastest 53% vs 29-37% muudes vanusegruppides);
- ... Suurema sissetulekuga elanike seas (vastajatest, kelle sissetulek ühe pereliikme kohta ületab 6000 krooni toetab kulude tõstmist 46%, kuni 2000 kroonise sissetulekuga vastajatest aga 31%);
- ... Ettevõtjate, juhtide, tippspetsialistide seas (44%) ning (üli)õpilaste seas (47%), vähem aga pensionäride seas (28%).

Kaitsekulutuste praegust täpset suurusjärku teab vähem kui kolmandik elanikest. Kui esitasime vastajatele küsimuse, kui suureks hinnatakse praeguste kaitsekulutuste osa SKP-st ning andsime valida nelja erineva protsendi vahel, nimetas praegu kehtiva 1,56% SKP-st 28% vastanuist (Joonis 37). Kõige enam (42%) oli selliseid vastajaid, kes ei osanud antud küsimusele vastust anda. 5% vastanutest

nimetas praegusest väiksema kaitsekulutuste osakaalu (0,57% SKP-st) ning 26% pidas praegusi kulutusi reaalsest suuremateks (2,00-3,45% SKP-st).

Joonis 37 Teadlikkus kaitsekulutuste osast SKP-st, %

Nagu jooniselt näeme, on eestlased kaitsekulutuste osas märksa teadlikumad kui mitte-eestlased. Õige kaitsekulutuste suuruse nimetasid 32% eestlastest ning 19% mitte-eestlastest. Mitte-eestlaste seas on 20% võrra enam neid, kes ei osanud küsimusele vastust anda.

Samuti erineb selgelt teadlikkus sõltuvalt sellest, milline on suhtumine kaitsekulutuste tõstmisse. Neist vastajatest, kes pidasid vajalikuks kaitsekulutusi tõsta, nimetas õige kaitsekulutuste suuruse 38%, mida on 10% võrra enam nendest, kes pidasid paremaks säilitada kaitsekulutuste praegune tase. Sama kehtib ka vastupidi – vastajad, kes teadsid või alahindasid praegust kaitsekulutuste taset on märksa sagedamini kaitsekulude tõstmise poolt (49% neist, kes pakkusid kaitsekulutuste suuruseks 1,56% või vähem vs 38% neist, kes uskusid, et kaitsekulutused on 2% SKP-st või suurem).

Kehtivat kaitsekulutuste määra (1,56% SKP-st) nimetasid keskmisest sagedamini maapiirkondade elanikud (36%) ning Lõuna-Eestist pärit vastajad (39%).

Selle küsimuse vastamise järel esitasime vastajatele selgituse: "Kõik NATO riigid on lubanud kulutada vähemalt 2% SKP-st kaitsekulutustele. Täna Eesti kaitsekulutuste suurus on 1,56% SKP-st". Pärast praeguse olukorra selgitamist palusime vastajatel öelda kas nende arvates peaks Eesti oma kaitsekulutused tõstma 2%-ni SKP-st või mitte.

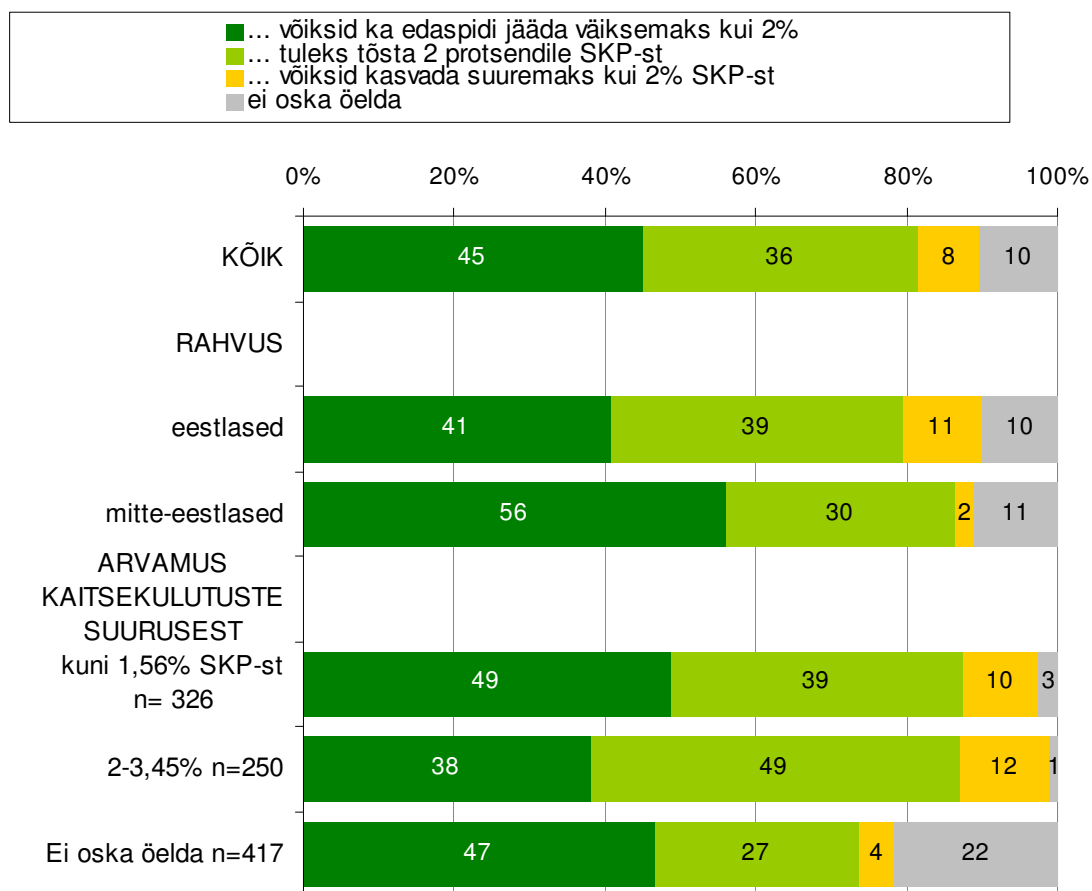
Selgub, et ka peale olukorra selgitamist peale see osa vastajatest, kes pooldab praeguse kulutuste taseme säilitamist. Praeguse taseme säilimise pooldajaid on (45%) ka siin 9% võrra enam kui neid, kes pooldavad kulutuste tõstmist nõutud kahe protsendini SKP-st (Joonis 38).

Seega: vastajatele selgitava informatsiooni andmine ei tõstnud selliste vastajate osakaalu, kes pooldaks kaitsekulude viimist nõutud tasemeni. Selline tulemus viitab, et täiendav teavitustöö praegusest kaitsekulutuste tasemest ning selle alla jäämisest NATO poolt nõutud tasemele ei pruugi tuua kaasa suuremat toetust kulude tõstmisele. Ilmselt peaks teavitustöös panema rohkem rõhku seega võimalikele tagajärgedele (või sanktsioonidele NATO poolt) olukorras, kui kaitsekulud jäävad jätkuvalt alla nõutud tasemele.

Allolevalt jooniselt näeme ka, et suurem on kaitsekulutuste tõstmise pooldajate osakaal selliste vastajate seas, kes eelnevalt uskusid, et kaitsekulutused on juba viidud 2% või isegi üle selle (3,45%) SKP-st. Nende puhul, kes pidasid kaitsekulutusi alla 2% olevateks, ei erine toetus kaitsekulutuste

tõstmisele märkimisväärselt keskmisest. Ka see toetab hüpoteesi, et praeguste kulutuste suurusest teavitamine ei too kaasa kulude tõstmise pooldajate kasvu.

Joonis 38 Hinnangud kaitsekulutuste tõstmisest NATO poolt nõutud tasemele, %

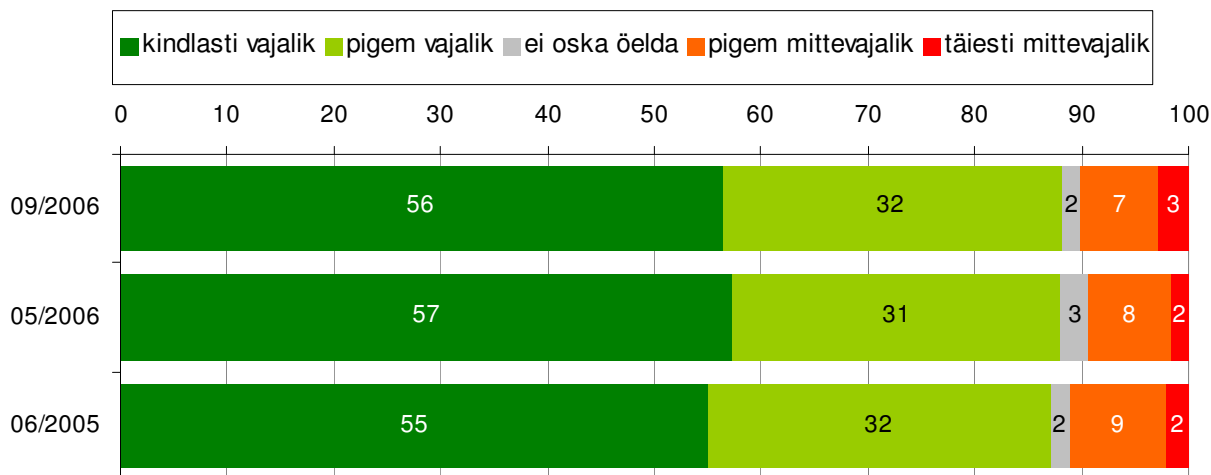

9 Seisukohad kaitsevõime arendamisel

9.1 Sõjaväeteenistuse vajalikkusest

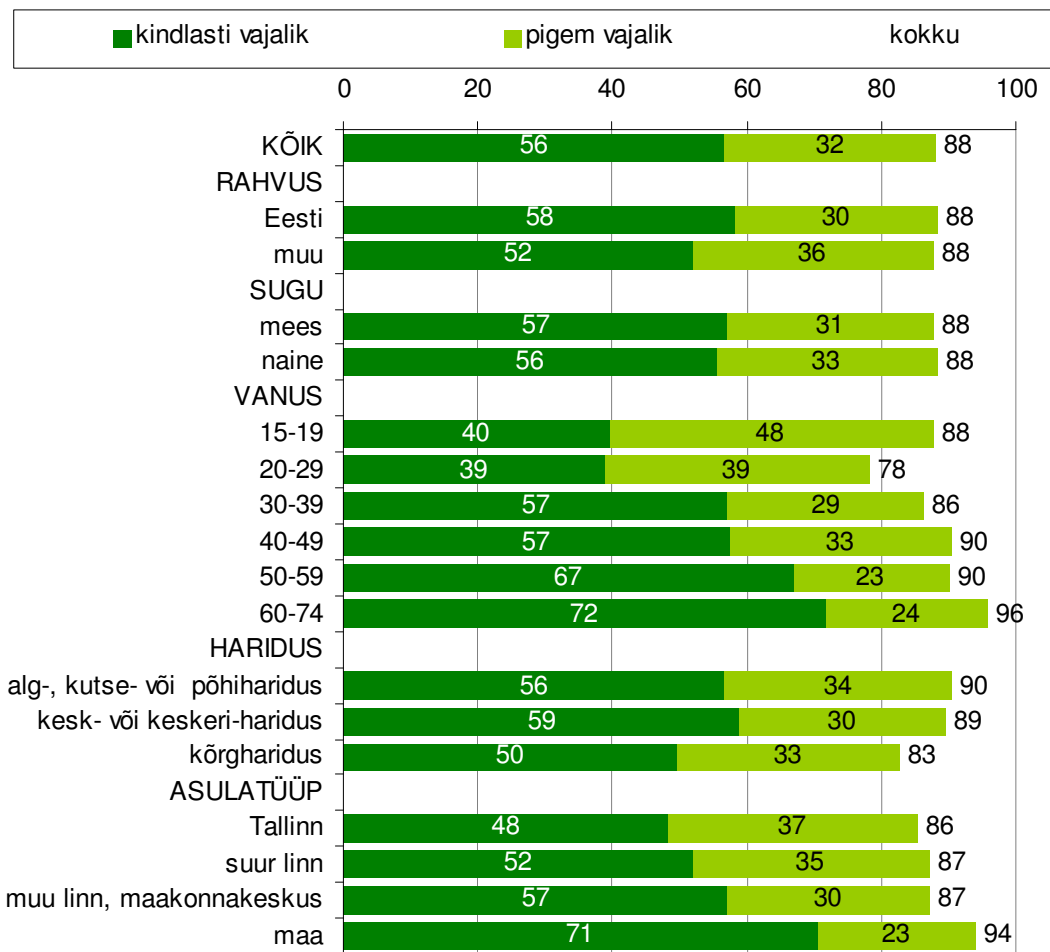
Kaitseväeteenistuse läbimist peetakse noormeeste jaoks valdavalt vajalikuks. 56% vastanutest peab sõjaväeteenistuse läbimist kindlasti ning 32% pigem vajalikuks – seega on kokku 88% vastanutest hinnanud sõjaväeteenistust vajalikuks (Joonis 39). Vaid 10% leiab, et see on kas pigem (8%) või täiesti mittevajalik (2%). Võrreldes kevadega ei ole hinnangud muutunud.

Joonis 39 Suhtumine sõjaväeteenistuse vajalikkusesse, %

Kui vaadata arvamuste jagunemist taustatunnuste lõikes, siis võib täheldada, et vähem on sõjaväeteenistust vajalikuks pidavaid vastajaid eelkõige nooremate vastajate seas (Joonis 40). Kõige vähem peavad sõjaväeteenistust vajalikuks vastajad vanuses 20-29 (samuti nooremad), keda sõjaväeteenistus ka kõige otsesemalt puudutab. Lisaks on väeteenistust vajalikuks pidavaid vastajaid keskmisest vähem suuremates asulates ning kõrgharidusega vastajate seas.

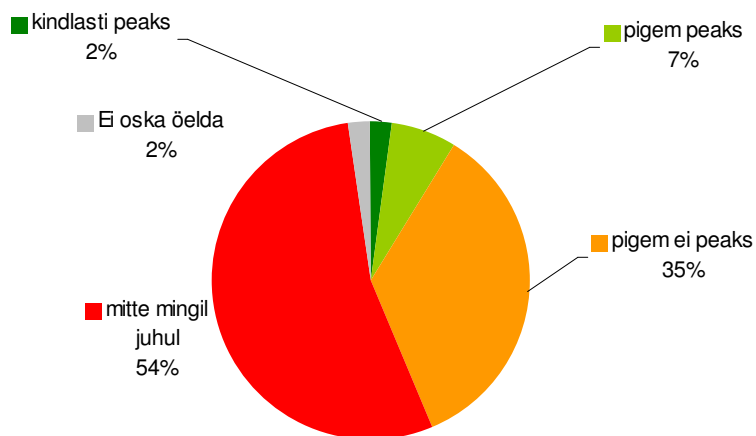
Joonis 40 Suhtumine sõjaväeteenistuse vajalikkusesse sihtgruppides, %

9.2 Ajateenistus naistele

Erinevalt meestest on suhtumine neidude kohustusliku ajateenistuse kehtestamisesse selgelt tõrjuv. 89% elanikest leiab, et kohustuslikku sõjaväeteenistust ei peaks kehtestatama naistele (Joonis 41), 54% arvates ei peaks seda tegema mitte mingil juhul. Naistele sõjaväekohustuse kehtestamist toetab 9% elanikest, neist 2% leiab, et seda peaks tegema kindlasti.

Joonis 41 Suhtumine naiste ajateenistuse kohustusse, % n=993

Suhtumine on suhteliselt üksmeelne enamikes demograafilistes gruppides. Ainsa erinevusena võib välja tuua, et naistele sõjaväekohustuse kehtestamise pooldajaid on keskmisest pisut enam pealinnas (14%). Väiksemates asulates kasvab tõrjuv toon. Nii on väiksemates linnades pigem tõrjuval seisukohal 43%, maapiirkondades on aga kategooriliselt vastu 61% elanikest.

9.3 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisse

Ka ajateenistusest kõrvale hoidmisse suhtutakse valdavalt negatiivselt. 63% kõigist vastajatest on mõistnud selle kas hukka või öelnud, et suhtub sellesse negatiivselt. Vaid 2% vastajatest kiidab ajateenistusest kõrvale hoidmise heaks ning 31% suhtub sellesse mõistvalt.

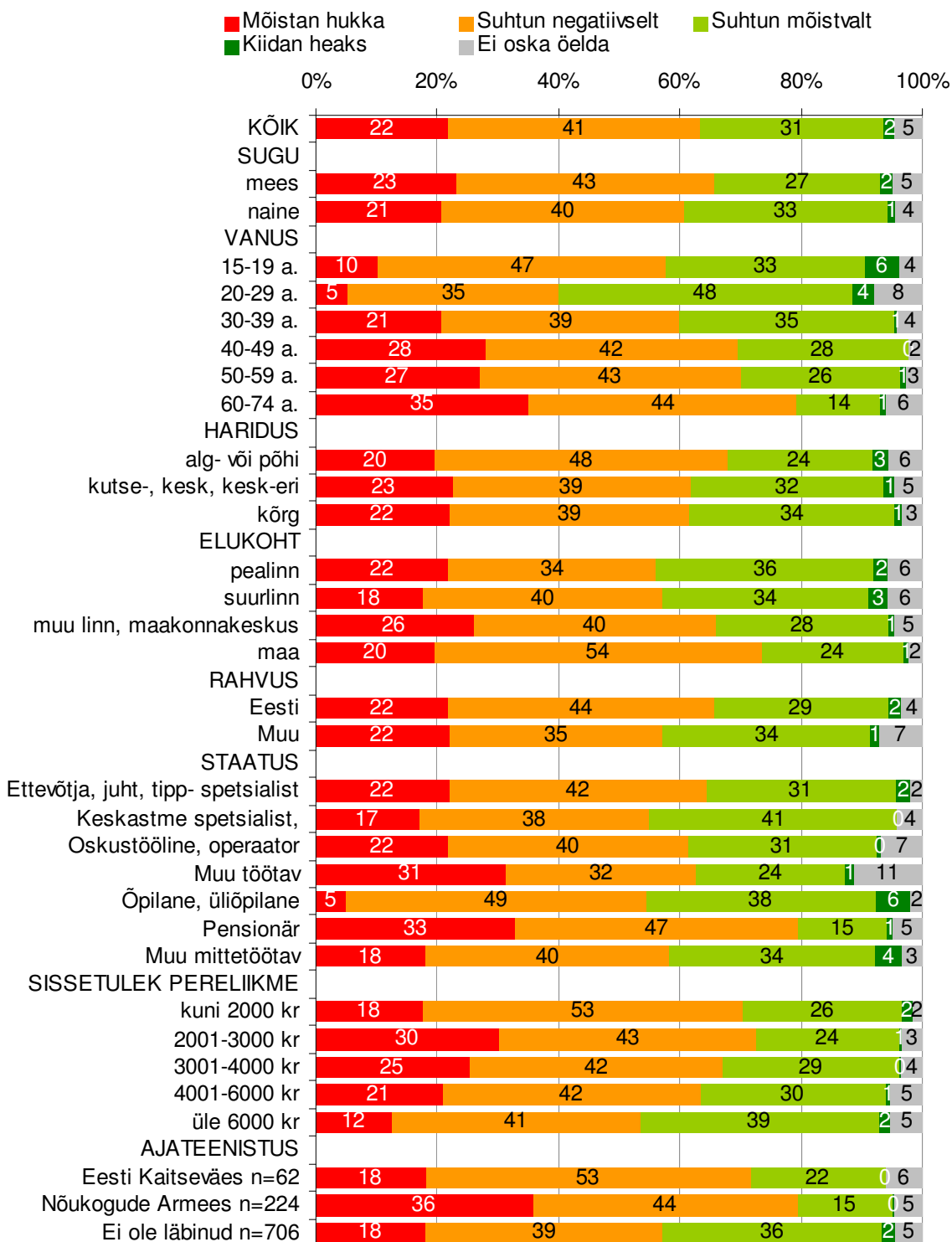
Antud küsimuses tekivad suhteliselt selged erinevused sõltuvalt vastajate sotsiaaldemograafilisest taustast. Tulemuste illustreerimiseks on [joonisel 42](#) kõrvuti koondtulemustega toodud tulemused ka detailsemalt erinevates elanike gruppides.

Nagu jooniselt näha võib suhtutakse ajateenistusest kõrvalehoidmisse selgelt negatiivsemalt vanemate elanike seas (eriti pensionäride seas), väiksemates asulates ning madalama sissetulekuga elanike seas. Negatiivselt suhtujaid on pisut enam ka meeste seas võrreldes naistega, eestlaste seas võrreldes muulastega ning madalama haridustasemega vastajate seas.

Selgelt kõige vähem on kõrvale hoidmisse negatiivselt suhtujaid nende vastajate seas, kellel on reaalne kogemus ajateenistusega kõige lähemalt võtta. Nii suhtub kõrvale hoidmisesse 20-29 aastastest elanikest (ehk neist, kelle seas on kõige enam suhteliselt värske kogemusega ajateenijaid) vaid 40% (ehk 23% jagu vähem kui keskmiselt). Seejuures on nimetatud vanusegrupis mehed kriitilisemad kui naised – negatiivselt suhtub kõrvale hoidmisesse 48% selles vanuses meestest ning 32% naistest.

Ajateenituse läbinud vastajad suhtuvad ajateenistusest kõrvale hoidmisesse selgelt kriitilisemalt kui mitteläbinud.

Joonis 42 Suhtumine ajateenistusest kõrvale hoidmisse

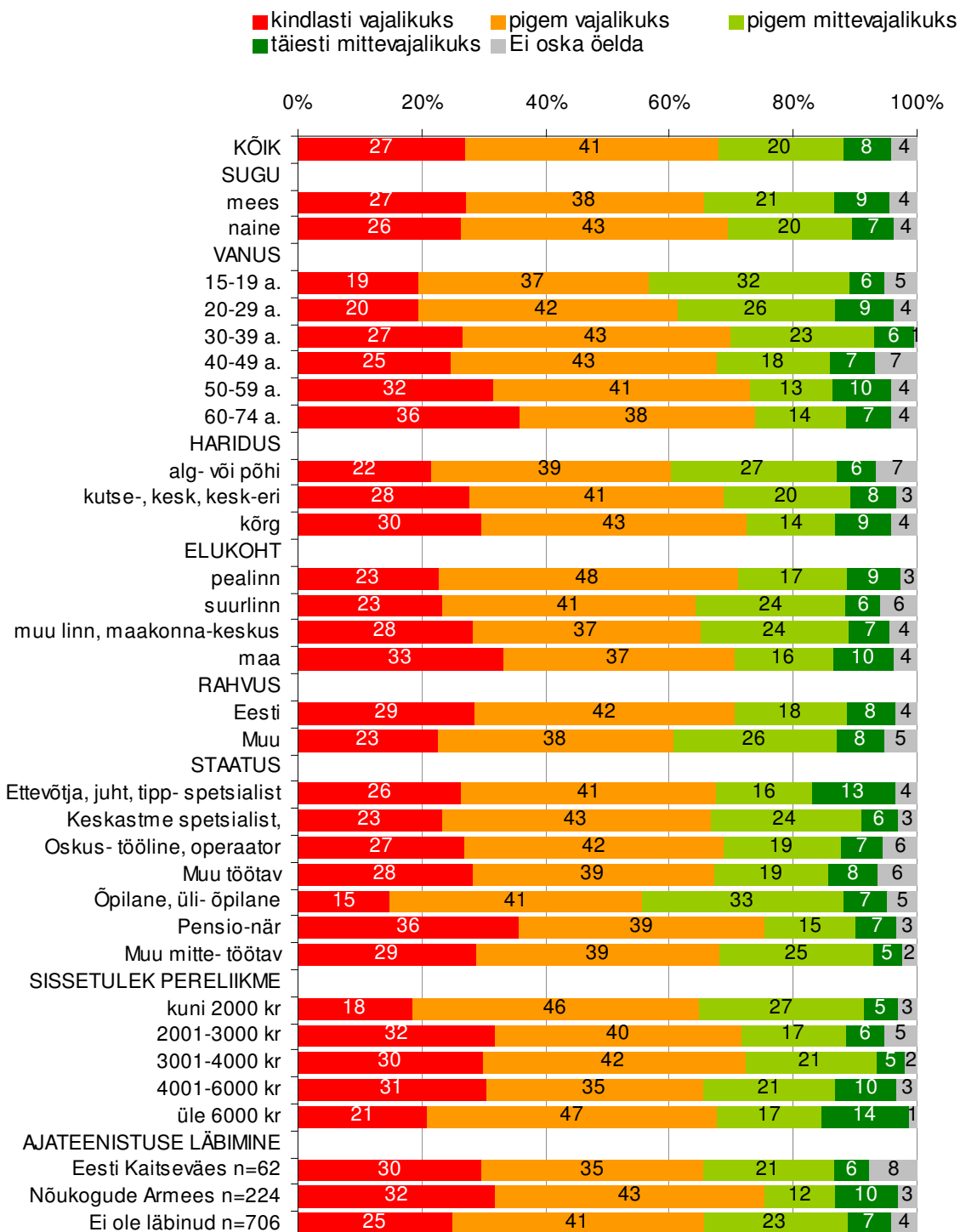

9.4 Suhtumine asendusteenistusse

Suhtumine võimaliku asendusteenistuse vajalikkusesse on elanike seas valdavalt positiivne. Kokku 68% vastanutest peab olukorda, kus sõjaväkke mittesobilikud noormehed kutsutakse asendusteenistusse (rakendades neid päästetöödel, keskkonnakaitstes või mujal), kas väga (27%) või pigem (41%) vajalikuks (Joonis 43). Mittevajalikuks peavad asendusteenistuse rakendamist 28% vastanuid.

Enam on asendusteenistust vajalikuks pidavaid vastajaid vanemate elanike seas: kui kuni 30-aastastest peab seda kindlasti vajalikuks ca viiendik, siis alates 50st eluaastast arvab nii juba kolmandik vastanutest. Samuti tunnetavad asendusteenistuse vajalikkust keskmisest sagedamini kõrgema haridusega vastajad, väiksemate asulate elanikus (eelkõige kindlasti vajalikuks pidajate osas) ning eestlased võrreldes mitte-eestlastega.

Joonis 43 suhtumine asendusteenistusse, %

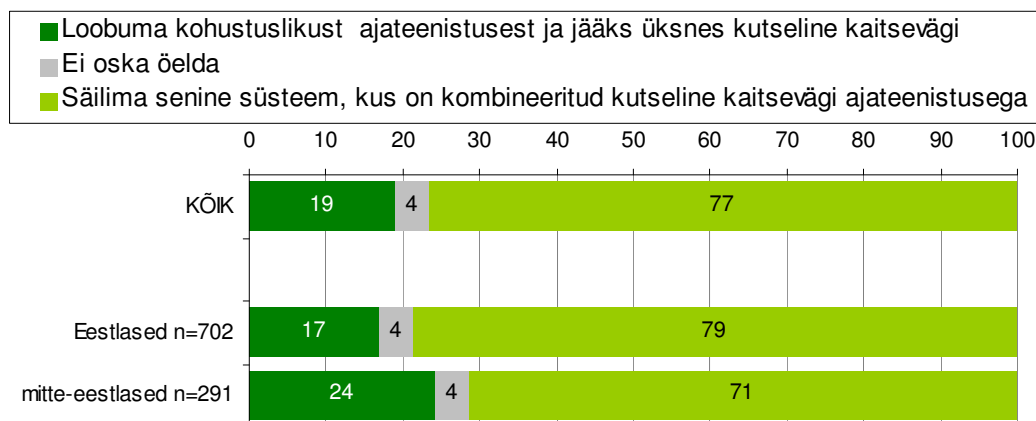
9.5 Suhtumine kutselisse sõjaväesse

Ülekaalukas osa (tervelt 77%) elanikkonnast toetab ajateenitusest loobumise asemel olukorda, kus säilib praegune süsteem, kus on kombineeritud kutseline kaitsevägi ajateenitusega (Joonis 44). Eelnevates uuringutes on kutselisele sõjaväele üle mineku alternatiivina kasutatud selgelt ajateenitusest loobumist – st alternatiivne vastusevariant ei sisaldanud endas mitte kahe võimaluse kombinatsiooni (*"kombineeritud kutselise sõjaväega"*), vaid oli sõnastatud kui *"peaks säilima kohustuslik ajateenistus"*.

Seega on eelnevates uuringutes alternatiivide sõnastus jätnud selgelt enam dilemma mulje. Seekordses uuringus sisaldab üks vastusevariantidest dilemma mõlemat poolt (nii ajateenituse kui kutselise sõjaväe säilimist). Seetõttu ei saa tulemusi üheselt võrrelda eelmiste uuringute aegreal, kus rõhuasetus on olnud selgelt dilemmal mitte kompromissil.

Kompromissvariandi võimaldamine on võrreldes dilemmaga toonud kaasa selge ajateenituse (kombineeritud kutselise armeega) säilimise pooldajate osakaalu tõusu – kevadel viimati kasutatud ilma kompromissivõimaluseta sõnastus jättis kohustusliku ajateenituse toetuseks praeguse 77% kõrval 63%.

Joonis 44 Eelistatud variandid Eesti kaitsevõime arendamisel %

Mõnevõrra erinevad siin taas eestlaste ja mitte-eestlaste suhtumised. Kui eestlaste seas toetab üleminekut kutselisele sõjaväele vaid 17% vastanutest (praeguse olukorra säilimist pooldab 79%), siis mitte-eestlaste seas toetab üleminekut kutselisele armeele 24% vastanutest.

Kutselisele sõjaväele üleminekut toetavad keskmisest enam 20-29aastased elanikud (26%), samuti suuremate linnade elanikud (pealinnas ja suurlinnades on toetus kutselisele armeele 27%, väiksemates linnades ja maal aga 12-16%). Vanuse osas on eristub 20-29aastaste suurem toetus kutselisele armeele eelkõige eestlaste seas (29% vs kuni 16% muudes vanusegruppides).

9.6 Suhtumine Eesti sõjaväelaste tegevuse jätkamisse rahvusvahelistes missioonides

Eelnenud uuringutes on järjepidevalt monitoritud seda, kuid võrd elanikud toetavad Eesti sõjaliste üksuste osalemist (vastavalt oma võimalustele) rahvusvahelistes sõjalistes missioonides erinevates maailma pingekolletes.

Käesolevas uuringus on küsimus tehtud konkreetsemaks ning rõhutatud mitte abstraktsele "osalemisele" vaid küsitud toetust käimasolevate missioonide jätkamisele. Küsimuse rõhuasetuse muutuse tõttu ei esita me antud tulemusi eelmiste uuringutega kõrvuti aegreal.

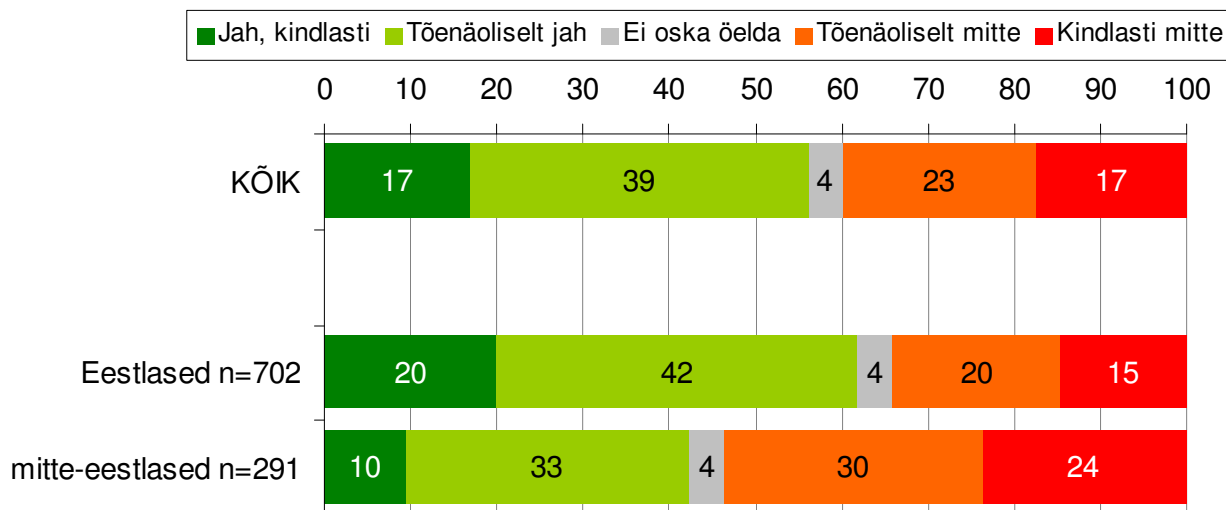
Vastajatele esitati esmalt selgitus: "Eesti Kaitsejõud ja vaatljad on seitsmes erinevas kriisipiirkonnas koos teiste riikide rahuvalvajatega (Kosovo, Iraak, Bosnia, Afganistaan, Gruusia, Liibanon, Süüria)".

Seejärel küsisime: "Kas Eesti peaks jätkama tegutsemist rahvusvaheliste jõudude koosseisus kriisipiirkondades".

Selgub, et valdavalt suhtutakse kriisipiirkondade koosseisus tegutsemise jätkamise heakskiitvalt. 56% elanikest on öelnud, et Eesti peaks tegema seda kas kindlasti (17%) või tõenäoliselt (39%) – Joonis 45. Eestlased on selles osas selgelt toetavamad kui mitte-eestlased – eestlastest suhtub sellise tegevuse jätkamise toetavalt 62%, mitte eestlastest 19% võrra vähem ehk 43%.

Sellise tegevuse vastaseid on kokku 40%, seega on toetuse avaldajaid elanike seas 16% võrra enam.

Joonis 45 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides, %

9.7 Valmisolek missioonidel ise osaleda

Uurisime seekordses uuringus ka seda, kui palju on elanike seas selliseid inimesi, kes oleksid nõus ka ise mõnel rahvusvahelisel missioonil osalema. Esitasime küsimuse võimaliku missioonil osalemise soovi kohta vaid neile vastajatele, kes olid eelnevalt läbinud sõjaväeteenistuse (ükskõik millises armees) – seega vastas küsimusele kokku 29% vastanutest ehk 287 vastajat.

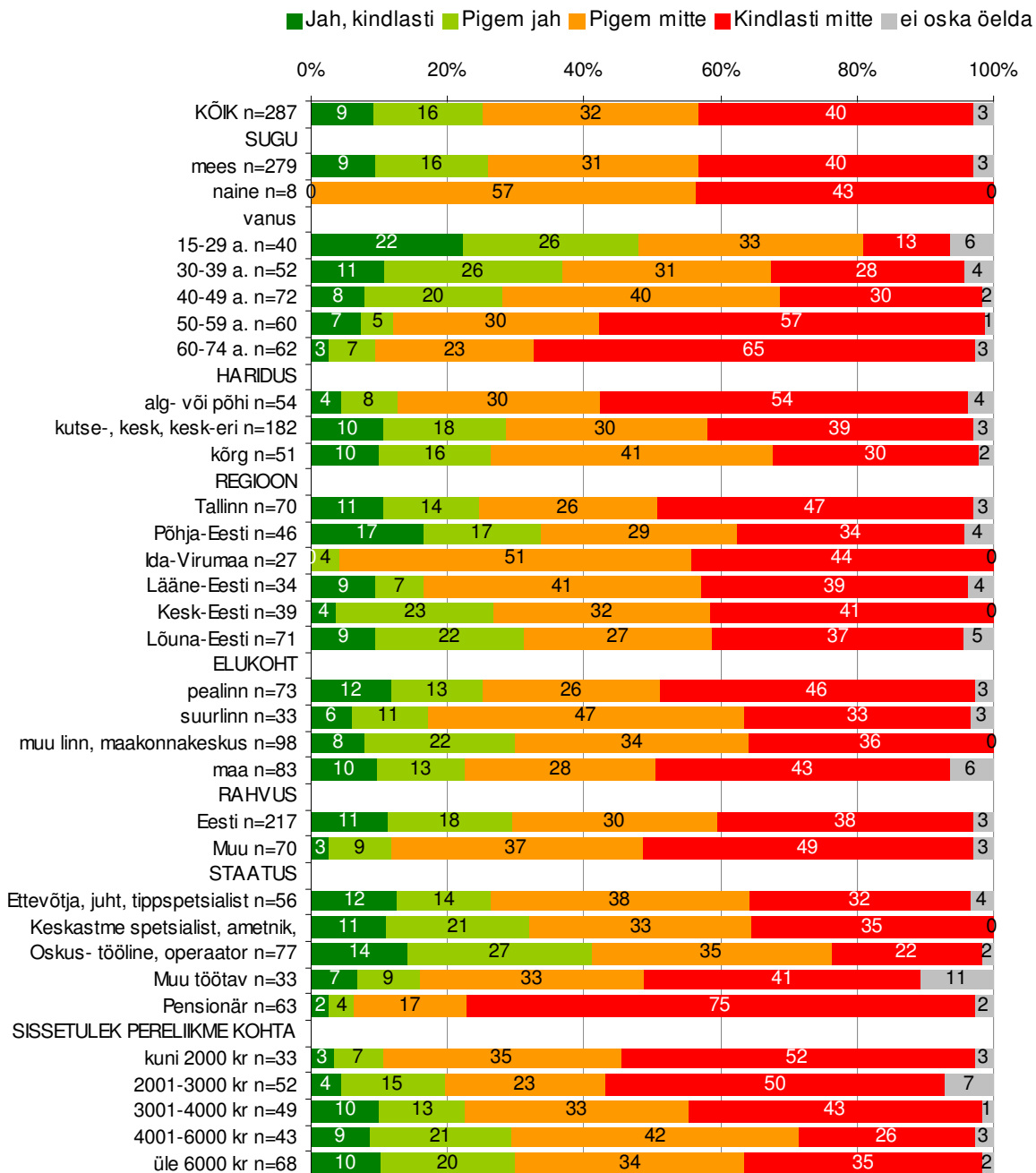
Selgub, et veerand mõne sõjaväeteenistuse läbinud vastajatest suhtuvad positiivselt ka mõnel missioonil ise osalemisse. 9% oleksid kindlasti nõus ise mõnel missioonil osalema ning 16% on pigem pooldaval seisukohal. Kui laiendada tulemust kogu elanikkonna peale, siis võib öelda, et kogu elanikkonnast oleks kindlasti nõus mõnel missioonil osalema 2,7%, pigem pooldaks seda lisanduvalt 4,6%. Kogu elanikkonnast on seega pooldava suhtumisega 7%.

Absoluutnumbrites tähendab see, et 95% tõenäosusega jääb missioonidest kindlasti osa võtta soovinud elanike hulk vahemikku 17 395 – 38 382 inimest.

Pigem on missioonidel osalemise poolt lisanduvalt 34 660 – 62 012 inimest. Kokku on missioonidel osalemisse positiivselt suhtuvaid elanikke 59 292 – 93 158 inimest.

Sagedamini on positiivse suhtumisega nooremad ning suurema sissetulekuga vastajad.

Joonis 46 Valmisolek ise mõnel rahvusvahelisel sõjalisel missioonil osaleda, % n= vastajad, kes on läbinud mõne sõjaväeteenistuse

10 Suhtumine Kaitseliidu tulevikku

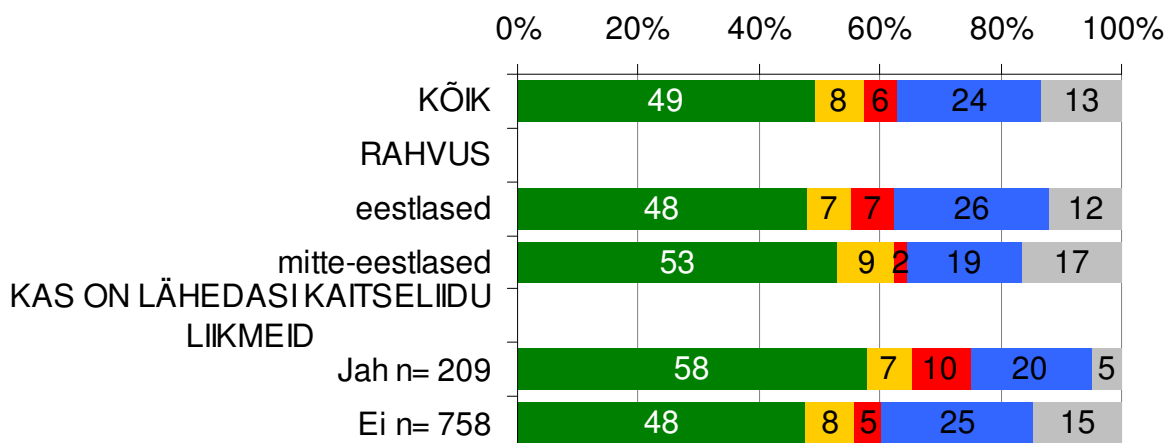
Kuna hetkel on aktuaalsed ümberkorraldused Kaitseliidu moderniseerimiseks, uurisime elanike arvamust ka selle kohta. Esmalt andsime vastajatele teada ümberkorralduste toimumisest ning seejärel küsisime, milline peaks nende hinnangul olema Kaitseliidu peamine roll.

Tulemustest selgub, et kõige enam leiab poolehoidjaid arvamus, et Kaitseliit peaks olema eelkõige sisejulgeolekut (kriisid, päästeoperatsioonid) tagav sõjaväeline organisatsioon. Selle arvamuse pooldajaid on 49% kõigist vastanuist sh 58% neist, kellel on kas peres või sõprade seas mõni Kaitseliidu liige (Joonis 47).

Teisena eelistatud arvamus, et Kaitseliit peaks säilima sellisena nagu ta praegu on, on kogunud 24% vastajate poolehoidu ehk poole võrra vähem. Realsed sisulised alternatiivid esimesena mainitule on kogunud oluliselt väiksema osa elanike toetuse. 8% leiab, et Kaitseliit võiks olla eelkõige sõjalisi ülesandeid täitev territoriaalkaitseüksusi ettevalmistav organisatsioon ning 6% arvab, et Kaitseliit peaks olema eelkõige sõjalisi ülesandeid täitev territoriaalkaitseüksusi ettevalmistav ja rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalev organisatsioon.

Joonis 47 Suhtumine Kaitseliidu tulevikku, % n=993

- Eelkõige sisejulgeolekut (kriisid, päästeoperatsioonid) tagav sõjaväeline organisatsioon
- Eelkõige sõjalisi ülesandeid täitev territoriaalkaitseüksusi ettevalmistav organisatsioon
- Eelkõige sõjalisi ülesandeid täitev territoriaalkaitseüksusi ettevalmistav ja rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalev organisatsioon (nagu USA rahvuskaart)
- Säilima sellisena nagu on
- Ei oska öelda

LISAD

1 Tabeljaotused

2 Küsimustik